

לקוטי תורה • פרשת אמור • מאמר 3

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר...

”וספרתם לכם ממחרת השבת”

ספירת העומר ממשיכה אור למטה. יציאת מצרים בפסח היא רצוא של הנשמה כלפי מעלה, והיא משחררת רק את הנפש האלקית; תנופת העומר וספירתו מבררות גם את הנפש הבהמית ומבטלות את רצונו של האדם, וכך בשבועות יכולה לרדת למטה ההמשכה של רצון ה' באותיות התורה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/3

הנקודה

ספירת העומר ממשיכה אור למטה. יציאת מצרים בפסח היא רצוא של הנשמה כלפי מעלה, והיא משחררת רק את הנפש האלקית; תנופת העומר וספירתו מבררות גם את הנפש הבהמית ומבטלות את רצונו של האדם, וכך בשבועות יכולה לרדת למטה ההמשכה של רצון ה' באותיות התורה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

"וספרתם", כלומר "תספרו", הוא מאותו שורש כמו "ספיר", שמשמעו בהירות, וכמו "ספירות": ספירת העומר ממשיכה אלינו את אור הספירות. פסח ושבועות הם רצוא ושוב. יציאת מצרים התרחשה בחיפזון: גילוי מלמעלה פגש תנועה נמרצת מלמטה למעלה; מתן תורה היה ירידת רצון ה' למטה. בכל יום חווים מחדש את יציאת מצרים בקריאת שמע: התפילות שלפניה מראות שכל העולמות, גדולים ככל שיהיו, מתקיימים מהארה בלבד ממלכותו של ה', והם כאין וכאפס לפני אורו האינסופי; הדבר מעורר אהבה המבקשת לצאת מכל גבול ולדבוק בו. התפילה הולכת בעקבות שלושת האבות: אהבת אברהם, היראה של יצחק והרחמים של יעקב, הפודים את האהבה כשהלב כאבן. אך כל זה משחרר רק את הנפש האלקית. כדי לקבל את התורה היה צורך שגם הנפש הבהמית תתבטל: העומר משעורים, מאכל בהמה, העלה את "הבהמה רבה" העליונה שלמעלה מהוי", ושבעה שבועות הספירה המשיכו למטה אורות מקיפים המבטלים את רצונו של האדם. רק אז יכול היה רצון ה' לרדת באותיות התורה ובמצוותיה הגשמיות.

מבנה

1	ספירה כאור; פסח ושבועות
19
"וספרתם" משמעו בהירות: הספירה ממשיכה למטה את הספירות. פסח, יציאת מצרים בחיפזון, הוא רצוא מלמטה למעלה; שבועות הוא שוב, ירידת רצון ה' למטה; ויש לחוות מחדש את יציאת מצרים בכל יום.	
2	יציאת מצרים היומיומית בקריאת שמע
7-29
ההתבוננות בביטול העצמי של המלאכים, בחיות העולמות מהארה בלבד ממלכות, ובכך שהסופי הוא כאין וכאפס לפני האינסוף, מעוררת את אהבת קריאת שמע — יציאה מכל הגבולות; מצרים הייתה גלות הדעת של הוי'.	
3	האבות בתפילה
12-89
אהבת אברהם עושה את התורה קבע ואת המלאכה ארעי; יצחק מביא ליראה; רחמיו של יעקב, המתעוררים בברכות קריאת שמע, פודים את האהבה כשהלב כאבן, באמצעות בקשת הבנה עכשיו, כדי לחסוך מהנשמה את הבושה שהיא חשה לאחר המוות.	
4	רק הנפש האלקית יוצאת
14-139
הרצוא שייך לנפש האלקית, ליעקב ולישראל; הנפש הבהמית עדיין רוצה לאכול בדרך בהמה, וגם היא הייתה צריכה להתבטל לפני שאפשר היה לקבל את התורה.	
5	העומר וספירתו
19-159
שעורים, מאכל בהמה, קשורים למרכבה העליונה ולבהמה רבה, שם ב"ן; תנופת הכהן, חסד עליון, מעלה אותה למעלה מהוי' ומעל לשבת, והספירה ממשיכה אורות מקיפים המבטלים את רצונו של הנפש הבהמית.	

לאחר ארבעים ותשעת הימים יורד למטה בשבועות רצון ה', שהוא נעלה מהתפילה; לימוד התורה הוא דבר ה' ממש רק לאחר הרצוא, והעומר הכין את רצונו להתלבש גם במצוות גשמיות ובאותיות התורה.

מושגים

רצוא ושוב רצוא ושוב

ריצה ושיבה: תנועת הנשמה כלפי מעלה אל ה'; והירידה בחזרה המביאה את רצונו לעולם. פסח הוא רצוא; שבועות הוא שוב.

יציאה מן המצרים לצאת מן המצרים וגבולים

מצרים נקראת גם מצרים — גבולות: כל דבר נברא, גשמי או רוחני, המסתיר את ה' וגורם לעולם להיראות כמציאות לעצמו. אהבת קריאת שמע היא יציאה יומיומית מהם.

הוי' ואלקים שם הוי' ושם אלקים

הוי', "היה, הווה ויהיה", הוא ה' שלמעלה משינוי; אלקים הוא השם המסתיר אותו בתוך הטבע. פרעה הכיר רק את אלקים, ולכן מצרים הייתה גלות הדעת.

יעקב שפדה את אברהם ליעקב אשר פדה את אברהם

הרחמים, מידתו של יעקב, משחררים את האהבה, מידתו של אברהם, כשהלב כאבן; הם מתעוררים בכרכות שלפני קריאת שמע.

הבהמה רבה בהמה רבה

מדרגה עליונה, שם ב"ן (52, כמניין "בהמה"), שהוא שורש המרכבה והנפש הבהמית. עומר השעורים, מאכל בהמה, מעלה אותה למעלה מהוי'.

אורות מקיפים מקיפים

אור נעלה מכדי להיקלט בפנים, והוא פועל מבחוץ. הספירה ממשיכה אותם למטה מלמעלה מהשבת; הם משנים את הנפש הבהמית ומבטלים את רצונו של האדם.

ביטול הרצון ביטול הרצון

"לרצונכם" נקרא כביטול הרצון העצמי: זו תכליתם של שבעת השבועות והתנאי לקבלת רצון ה' בסיני.

קטע 1 • 11

ספירה כאור; פסח ושבועות

1 וספרתם לכם¹ ממחרת השבת² מיום הביאכם³ את עומר התנופה שבע שבתות כו'. הנה וספרתם הוא לשון בהירות⁴ כמו אבן ספיר⁵ וכן ע"ס [עשר ספירות] הוא לשון בהירות.

"וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עומר התנופה, שבע שבתות" וגו'. והנה, "וספרתם" הוא לשון בהירות, כמו "אבן ספיר"; וכן "ספירות" הוא לשון בהירות.

המאמר פותח בפסוק המצווה על ספירת העומר: מיום שלאחר היום הראשון של פסח, שבו הניפו בבית המקדש את קרבן העומר מן השעורים, סופרים שבעה שבועות עד שבועות. אדמו"ר הזקן מוצא במילה "וספרתם" את המילה "ספיר": ספירה היא גם ביטוי לבהירות, וכך גם המילה "ספירות", שמה של המידות האלוניות.

וזהו וספרתם לכם כו' היינו להמשיך ע"ס [עשר ספירות] שיאירו לכם למטה (עיין בפרדס ש"ח פ"ב [פרק ב'] בשם ספר הבהיר אמאי אקרי ספירות ע"ש [על שם] השמים מספרים^{6,7,8} כו'. ועיין בזהר תרומה קל"ו ב' מאי מספרים כו' דנהרין⁹ כו').

וזהו "וספרתם לכם" וגו', כלומר, להמשיך את עשר הספירות כדי שיאירו לכם למטה. (ראו פרדס, שער ח, פרק ב, בשם ספר הבהיר: "למה נקראות ספירות? על שם השמים מספרים" וגו'. וראו זוהר, תרומה, קלו ע"ב: "מהו מספרים?" וגו', "שהם מאירים" וגו').

כלומר, משמעות הציווי היא להמשיך את עשר הספירות למטה, כדי שיאירו לנו כאן. בסוגריים מביא אדמו"ר הזקן את המקורות לדבריו: הפרדס, המצטט את ספר הבהיר, דורש את השם "ספירות" מן הפסוק "השמים מספרים", והזוהר מסביר ש"מספרים" שם אין פירושו מספרים, אלא מאירים.

ולהבין זאת הנה פסח הוא יציאת מצרים וחג השבועות הוא מ"ת [מתן תורה] וקודם קבלת התורה היו צריכים לספור ז' שבועות שלימות ואח"כ היו יכולים לקבל התורה

ולהבין זאת: פסח הוא יציאת מצרים, וחג השבועות הוא מתן תורה; ולפני קבלת התורה היו צריכים לספור שבעה שבועות שלמים, ורק לאחר מכן יכלו לקבל את התורה.

כדי להסביר מדוע יש צורך בספירה זו, אדמו"ר הזקן מציג את שני החגים שהיא מחברת ביניהם. פסח הוא יציאת מצרים, ושבועות הוא מתן תורה; אפשר היה לקבל את התורה רק לאחר שנספרו שבעה שבועות שלמים.

(ועיין בזהר פ' אמור דף צ"ז). כי הנה כתיב והחיות ר"ש [רצוא ושוב]¹⁰ שלמעלה הכל בבחי' רצוא ושוב.¹¹

(וראו זוהר, פרשת אמור, דף צז). שהרי כתוב: "והחיות רצוא ושוב"; כל מה שלמעלה הוא בבחינת רצוא ושוב.

הזוהר על פרשת אמור, שמצוין כאן, מתאר את שבעת השבועות כהליך של היטהרות שישראל היו צריכים לעבור לפני קבלת התורה. העיקרון שמאחוריו נלמד ממראה יחזקאל: החיות, יצורי הקודש של המרכבה האלונית, "רצו ושוב"; כל החיים שלמעלה נעים בתנועה כפולה זו של רצוא, עלייה כלפי מעלה, ושוב, ירידה בחזרה.

וכמ"כ [וכמו כן] פסח הוא בחי' רצוא ושבועות הוא בחי' שוב כי פסח הוא יצ"מ [יציאת מצרים] שהוא בחפזון כמ"ש ואכלתם אותו בחפזון.¹²

וכך גם פסח הוא בחינת רצוא, ושבועות הוא בחינת שוב. שהרי פסח הוא יציאת מצרים, שהייתה בחיפזון, כמו שכתוב: "ואכלתם אותו בחיפזון".

פסח הוא רצוא ושבועות הוא שוב. רצוא פירושו תנועה של ריצה והיחלצות כלפי מעלה, ויציאת מצרים הייתה בחיפזון; אפילו את קרבן הפסח היה צריך לאכול בחיפזון.

וכתיב בחפזון יצאת¹³ כו', כי אז היה התגלות אלקות מלמעלה כמאמר עד שנגלה עליהם¹⁴ מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם¹⁵ בבחי' חפזון ולעיתיד כתיב כי לא בחפזון תצאו^{16, 17, 18} ובמנוסה לא תלכו¹⁹ כו' שלא יהיה בבחי' חפזון

וכתוב "בחיפזון יצאת" וגו', משום שאז הייתה התגלות אלוהית מלמעלה, כמאמר: "עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקב"ה, וגאלם" — בבחינת חיפזון. אבל על העתיד כתוב: "כי לא בחיפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו" וגו', כלומר, שלא תהיה זו בחינת חיפזון,

החיפזון נבע מכך שבעת יציאת מצרים התגלתה האלוהות מלמעלה, כפי שנאמר בהגדה: מלך מלכי המלכים נגלה עליהם וגאל אותם עוד לפני שבצקם הספיק לתפוח. לעומת זאת, על הגאולה האחרונה מבטיח ישעיהו שהיא לא תהיה בחיפזון ולא במנוסה.

אבל יצ"מ [יציאת מצרים]²⁰ היה בחפזון כו', (ועמ"ש מזה ברבות ס"פ בא²¹ ובמכילתא פ' בא פרשה ז' וע"ש והובא ג"כ בילקוט פ' בא.²² וע' בסשי"ב [בספר של בינונים] פלי"א²³ ועמ"ש ס"פ וישב סד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים^{24, 25}

ואילו יציאת מצרים הייתה בחיפזון וגו'. (ראו על כך במדרש רבה, סוף פרשת בא, ובמכילתא, פרשת בא, פרשה ז, ועיינו שם; הדברים מובאים גם בילקוט, פרשת בא. וראו ספר של בינונים, תניא, פרק לא. וראו גם בסוף פרשת וישב, בסוף המאמר הפותח במילים "כה אמר" וגו', על הפסוק "ונתתי לך מהלכים",

ההפניות שבסוגריים מרכוזות את המקורות על הניגוד הזה: מדרש רבה, המכילתא והילקוט לפרשת בא, המשווים בין החיפזון של יציאת מצרים לבין זמן הגאולה; ותניא, פרק לא, המסביר שבני ישראל ברחו משום שהרע שבנפשם עדיין היה בתוקפו. לאחר מכן מפנה אדמו"ר הזקן למאמר בתורה אור על הפסוק "ונתתי לך מהלכים".

אבל לעי"ל [לעתיד לבוא] כשיתגלה בחי' סוכ"ע כו' שיהיה גם השוב בבחי' הליכה כמו הרצוא כו', ומ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל²⁶ בענין שלעתיד תהיה מעלת אתעדלי"ת [אתערותא דלתתא] גדולה וגבוהה לאין קץ כו'. ומכ"ז [ומכל זה] יובן ענין כי לא בחפזון)

אבל לעתיד לבוא, כשתתגלה בחינת סוכב כל עלמין וגו', גם השוב יהיה בבחינת הליכה, כמו הרצוא וגו'. וראו את הנאמר בסוף המאמר הפותח במילים "והיה מספר בני ישראל", בענין המעלה של אתערותא דלתתא לעתיד לבוא, שתהיה גדולה וגבוהה לאין קץ וגו'. מכל זה יובן עניינו של "כי לא בחפזון".

המאמר הוא מסביר שכיום עבודת ה' מתנהלת בתנועת רצוא ושוב, אבל לעתיד לבוא, כשיתגלה סוכב כל עלמין, גם השוב יהיה בגדר "הליכה" מתמדת, כמו הרצוא. מאמר נוסף בלקוטי תורה מוסיף שלעתיד לבוא האתערותא דלתתא תתעלה לאין שיעור; יחד הם מסבירים מדוע הגאולה האחרונה לא תהיה "בחפזון".

והיינו בחי' רצוא ממטה למעלה משא"כ שבועות הוא בחי' שוב שהוא בחי' מ"ת [מתן תורה] גילוי רצונו למטה. כמ"ש וירד ה' על הר סיני²⁷ המשכה מלמעלה למטה.

וזוהי בחינת רצוא, מלמטה למעלה; ואילו שבועות הוא בחינת שוב, שהיא בחינת מתן תורה — גילוי רצונו למטה, כמו שכתוב: "וירד ה' על הר סיני", המשכה מלמעלה למטה.

רצוא הוא תנועה מלמטה למעלה: הנפש שואפת לצאת מגבולותיה, כמו ביציאת מצרים. שבועות הוא שוב, תנועה מלמעלה למטה: רצון ה' מתגלה בעולם, כמו במעמד הר סיני, שבו "וירד ה' על הר סיני".

והנה כתיב למען תזכור את יום צאתך²⁸ מארץ מצרים כל ימי חייך וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בכל דור ודור²⁹ כו'. שצ"ל בכל יום בחי' יצי"מ [יציאת מצרים].

והנה כתוב: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך"; וכמאמר חז"ל: "בכל דור ודור" וכו' — שבכל יום צריכה להיות בחינת יציאת מצרים.

התורה מצווה לזכור את יציאת מצרים כל ימי חייו, וחז"ל אומרים שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יוצא ממצרים. לכן יציאת מצרים אינה רק אירוע מן העבר: בכל יום על האדם לצאת ממצרים בעצמו, והפסקה הבאה ממקמת זאת בקריאת שמע.

יציאת מצרים היומיומית בקריאת שמע

2 והיינו בקי"ש [בקריאת שמע] ואהבת כו'. וחותם אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי³⁰ כו'. ובפרט מן ב"ש [ברוך שאמר] עד קי"ש [קריאת שמע] הוא הכנה שיבוא לבחי' יצי"מ [יציאת מצרים] ואהבת כו'.

כלומר, בקריאת שמע נאמר "ואהבת" וכו', וחותמים אותה במילים "אני הו"י אלקיכם אשר הוצאתי [אתכם]" וכו'. ובפרט, [התפילות] מ"ברוך שאמר" ועד קריאת שמע הן הכנה לכך שהאדם יגיע לבחינת יציאת מצרים, ל"ואהבת" וכו'.

יציאת מצרים היומיומית מתרחשת בקריאת שמע: האהבה שבה, "ואהבת", היא הרצוא, וקריאת שמע מסתיימת במילים "אני הו"י אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". התפילות שלפניה, מ"ברוך שאמר", הפותח את פסוקי דזמרה, ועד קריאת שמע, מכינות את האדם להגיע לאהבה הזאת.

והיינו כשיתבונן איך שכל צבא השמים לך משתחוים³¹ והאופנים וחיות הקדש³² ברעש גדול כו' והחיות זעות מחיל כסא³³ נושאות ומנושאות עם כסא אלף אלפים ורבוא רבבן³⁴ ישמשוניה וכולם הם בבחי' ביטול תמיד.

כלומר, כאשר האדם מתבונן בכך ש"כל צבא השמים לך משתחוים", וש"האופנים וחיות הקדש ברעש גדול" וכו', ש"החיות זעות מחיל הכיסא; נושאות ומנושאות עם הכיסא", ש"אלף אלפים ורבוא רבבן ישמשוניה", ושכולם נמצאים תמיד בבחינת ביטול.

ההכנה נעשית באמצעות התבוננות. התפילות מתארות את כל צבא השמים משתחוה לה', את האופנים וחיות הקדש — מדרגות של מלאכים — העולים ברעש גדול, את החיות הרועדות לפני הכיסא האלוקי, שאותו הן נושאות והוא נישא על ידיהן, ואת המלאכים המשרתים אותו ברכבות; כולם בטלים לפניו תמיד.

3 וזהו להודיע לבני האדם³⁵ גבורותיו וכבוד הדר מלכותו שהוא בחי' הדר מלכותו שכולם בטלים לגבי' ממש ונמשך להם הביטול ע"י שמישים כי מלכותך מלכות כל עולמים.

וזהו [פירוש] "להודיע לבני האדם את גבורותיו ואת כבוד הדר מלכותו": זו בחינת "הדר מלכותו", שבה כולם בטלים אליו ממש. הביטול נמשך אליהם מכך שהם משיגים כי "מלכותך היא מלכות כל העולמות".

הפסוק מתהילים קמ"ה, הנאמר ב"אשרי", מדבר על "הדר מלכותו": הביטול המוחלט של צבאות השמים לפניו. ביטול זה נובע מהשגת הפסוק הבא: "מלכותך היא מלכות כל העולמות".

פיי מלכותך שחיות כל העולמות אינו אלא מבחי' מלכותך הארת שמו בלבד לא כמו שהנשמה מחיה את הגוף שעצמיות חיות הנשמה מלוכש בתוך הגוף ממש. אבל מהותו ועצמותו רם ומתנשא כו'.³⁶

פירוש "מלכותך" הוא שהחיות של כל העולמות נובעת רק מבחינת "מלכותך", כלומר מהארת שמו בלבד. אין זה כמו הנשמה המחיה את הגוף, שעצם החיות של הנשמה מלוכש ממש בתוך הגוף. ואילו הווייתו ועצמותו נשגבות ומרוממות, וכן הלאה.

"מלכותך" פירושה שהעולמות מקבלים את חיותם רק ממלכות ה', שאינה אלא הארה משמו. שם מבטא את האדם כלפי חוץ, בלי להכיל אותו עצמו; כך העולמות מקבלים רק הארה, בשונה מן הגוף, שבתוכו מתלבשת עצם החיות של הנשמה. ואילו הווייתו של ה' נשארת נשגבת מהם.

4 ואין שום דבר מלבישו כלל היה הוה ויהיה בלי שינוי כלל כמ"ש אני ה' לא שנית³⁷ אתה הוא קודם³⁸ שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא כו'

ושום דבר אינו מלביש אותו כלל; הוא היה, הוה ויהיה בלי שום שינוי, כמו שכתוב: "אני הו' לא שנית"; "אתה הוא קודם שנברא העולם, ואתה הוא לאחר שנברא" וכו',

מאחר שהעולמות מקבלים רק הארה, ה' עצמו אינו מתלבש בהם, ובריאתם לא חוללה בו שום שינוי. מלאכי אומר: "אני הו' לא שנית", ובתפילת שחרית אומרים: "אתה הוא קודם שנברא העולם, ואתה הוא לאחר שנברא".

בלי שום שינוי כלל ואין שום דבר מכסה ומסתיר נגדו אלא רק הארת שם כבוד מלכותו בלבד זהו חיות והתהוות כל העולמות.

בלי שום שינוי כלל; ושום דבר אינו מכסה ומסתיר מפניו. אלא רק הארה בלבד של "שם כבוד מלכותו" — זוהי החיות וההתהוות של כל העולמות.

שום דבר בבריאה אינו יכול לכסות עליו או להסתירו. חיותם וקיומם של כל העולמות באים רק מהארת "שם כבוד מלכותו", המילים שאומרים לאחר הפסוק הראשון של קריאת שמע.

5 וזהו מלכותך מלכות כל עולמים³⁹ היינו שכל עולמים אף שהן אלף אלפים ורבוא רבבן⁴⁰ כמ"ש היש מספר לגדודיו⁴¹ ומן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'.

וזהו [פירוש] "מלכותך מלכות כל עולמים": שכל העולמות, אף שהם אלף אלפים ורבבות, כמו שכתוב: "היש מספר לגדודיו?", וכן "מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה" וכו',

העולמות עצומים עד שאי אפשר למנותם: איוב שואל אם אפשר למנות את צבאות ה', והגמרא אומרת שהמרחק מן הארץ לרקיע הראשון הוא מהלך של חמש מאות שנה.

עכ"ז [עם כל זה] הם אין ערוך כלל לגבי אורו כו' שהוא בחי' אי"ס ממש וכנודע שאפילו אחד לגבי רבוא רבבן יש לו ערך

ובכל זאת אין להם שום ערך ביחס לאורו וכו', שהוא בחינת אין סוף ממש. וכידוע, אפילו לאחד יש ערך ביחס לרבוא רבבות,

ובכל זאת, אין לכל העולמות שום ערך ביחס לאורו האין־סופי. גם למספר אחד יש ערך מסוים ביחס למאה מיליון — רבוא רבבות — שכן הוא חלק קטן ממנו.

שהוא חלק קטן ממנו. אבל רבוא רבבן לגבי בלי גבול⁴² בבחינת אי"ס ממש אין ערך כלל.⁴³

שהרי הוא חלק קטן ממנו; אבל לרבוא רבבות אין שום ערך ביחס למה שאין לו גבול, בבחינת אין סוף ממש.

אבל לשום מספר סופי, גדול ככל שיהיה, אין שום ערך ביחס לאין־סוף, ולכן העולמות הרבים מספור נחשבים כאין לפני אורו של ה'. זהו פירוש "מלכותך מלכות כל עולמים": כולם יחד מתקיימים מהארה בלבד.

6 ועי' שמשגיגים את כל הנ"ל עי"ז הם בבחי' ביטול תמיד ועי' התבוננות כל הנ"ל בעומק הדעת

ומכיוון שהם משיגים את כל האמור לעיל, הם נמצאים תמיד בבחינת ביטול. וכאשר מתבוננים בכל האמור לעיל בעומק הדעת,

המלאכים בטלים תמיד מפני שהם משיגים את גדולת ה'. האדם מגיע לכך באמצעות התבוננות בעומק הדעת — הכוח הקושר את השכל לרעיון עד שהוא מורגש.

אזי ממילא יבא לבחי' רצוא בקי"ש [בקריאת שמע] להיות ואהבת את⁴⁴ הוי' אלקיך בכל לבבך לצאת מן המצרים וגבולים⁴⁵ שכולם הם בבחי' גבול,

ממילא יגיע האדם לבחינת רצוא בקריאת שמע, לקיום "ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך": לצאת מן המצרים והגבולות, שכולם בבחינת גבול,

התבוננות כזאת מביאה מאלה לרצוא של קריאת שמע: "ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך". אהבה זו היא כמיהה לצאת מכל המצרים והגבולות, ויש כאן משחק מילים עם מצרים.

כמו מהלך ת"ק שנה הן בגשמיות הן ברוחניות הוא בבחי' מצר וגבול המכסים ומסתירים להיות נראה ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] רק לדבקה בו כו' שהוא בלי גבול בחי' אי"ס ממש.

כמו מהלך של חמש מאות שנה, בגשמיות וברוחניות כאחת, שהוא בבחינת מצר וגבול המכסים ומסתירים, עד שהעולם נראה כיש וכדבר בפני עצמו; אלא שהמטרה היא לדבקה בו וכו', שהוא בלי גבול, בחינת אין סוף ממש.

כל נברא, גשמי או רוחני, ואפילו המרחקים העצומים שבשמים, הוא גבול המסתיר את ה' וגורם לעולם להיראות כמציאות בפני עצמה. אהבת קריאת שמע היא כמיהה לצאת מכל הגבולות האלה ולדבוק רק בו, באין סוף.

7 וזהו נקי יצי"מ [יציאת מצרים] לצאת מן המצרים וגבולים כנ"ל, וזהו שבגלות מצרים נאמר בפרעה לא ידעתי את ⁴⁶ ה' ששם הוי"ה

זהו מה שנקרא יציאת מצרים: יציאה מן המצרים והגבולות, כפי שהוזכר לעיל. לכן, בגלות מצרים נאמר על פרעה: "אינני יודע את הוי"ה" — ששם הוי",

לכן היא נקראת יציאת מצרים: מצרים נדרש מלשון מיצרים, כלומר גבולות, והיציאה מהם היא יציאת מצרים. פרעה, שליט הגלות ההיא, אמר: "אינני יודע את הוי"ה".

שהוא היה הוה ויהיה בלי שינוי לא ידעתי רק שם אלקים המכסה ומסתיר להיות יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] דוקא.

שהוא היה, הוה ויהיה בלי שינוי, "אינני יודע"; [אני יודע] רק את שם אלקים, המכסה ומסתיר, כדי שתהיה דווקא מציאות, דבר בפני עצמו.

שם הוי' כולל את האותיות של היה, הוה ויהיה: ה' שלמעלה מן הזמן והשינוי. פרעה הכיר רק את אלקים, השם שבאמצעותו ה' מסתיר את עצמו בטבע ומאפשר לדברים להיראות כאילו הם קיימים בפני עצמם.

וזהו לא ידעתי את הוי' שהדעת הי' [היה] בבחינת גלות. וזהו שחותם בק"ש [בקריאת שמע] אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי ⁴⁷ כו' אני הוי' דוקא:

וזהו פירוש "אינני יודע את הוי"ה": שהדעת הייתה בבחינת גלות. לכן חותמים את קריאת שמע במילים "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי [אתכם]" וכו' — דווקא "אני הוי"ה".

כלומר, גלות מצרים הייתה גלות של דעת: הידיעה של הוי' הייתה נסתרת. לכן מסתיימת קריאת שמע במילים "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם": היציאה ממצרים היא גילוי הוי'.

קטע 3 • 81-12

האבות בתפילה

8 ב וזהו מארז"ל [מאמר רבתינו זכרונם לברכה] תפילות אבות תקנום. ⁴⁸ פי' אבות הם חג"ת [חסד גבורה תפארת] שנמשך מהם אהוי"ר [אהבה ויראה] ורחמנות ⁴⁹ שהם אברהם יצחק ויעקב.

וזהו [פירוש] מאמר חז"ל: "תפילות אבות תקנום". כלומר, האבות הם חסד, גבורה ותפארת, שמהם נמשכים אהבה, יראה ורחמים; אלה הם אברהם, יצחק ויעקב.

בגמרא נאמר שהאבות תיקנו את שלוש התפילות היומיות. אדמו"ר הזקן מפרש את "האבות" כחסד, גבורה ותפארת — המקורות לאהבה, ליראה ולרחמים, שכל אחד מהם התגלם באברהם, ביצחק וביעקב.

והיינו שכל התפלה היא בגי' מיני פסוקים, היינו פסוקים של חסד שנעשה מהם בקי"ש [בקריאת שמע] ואהבת כו'.

כלומר, התפילה כולה מורכבת משלושה סוגי פסוקים: פסוקים של חסד, שמהם נוצרת בקריאת שמע האמירה "ואהבת" וכו',

לפי זה, התפילה בנויה משלושה סוגי פסוקים. הסוג הראשון הוא פסוקים של חסד, המובילים לאהבה שבקריאת שמע — "ואהבת".

עיי' ההתבוננות כנ"ל שהוא בחי' אברהם אוהבי⁵⁰ להיות גילוי האהבה בנפש בחי' רצוא ועיי' אח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך⁵¹ ודברת במ⁵² כו'.

באמצעות ההתבוננות האמורה לעיל, שהיא בחינת "אברהם אוהבי": שתתגלה אהבה בנפש, בבחינת רצוא. ובעקבות זאת, בהמשך, [מתקיימים] "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך" ו"ודברת במ" וכו'.

ההתבוננות מגלה אהבה בנפש, מידתו של אברהם, שהי' מכנה "אוהבי"; אהבה זו היא רצוא. בעקבותיה באים הפסוקים הבאים של קריאת שמע: "הדברים האלה" צריכים להיות על לב האדם, ו"ודברת במ" פירושו לימוד תורה.

9 ואף שבפי' שניה כתיב ואספת דגנך⁵³ עכ"ז [עם כל זה] נעשה תורתן קבע ומלאכתן עראי.⁵⁴ וזהו כי האדם עץ השדה⁵⁵ שהוא

ואף שבפסקה השנייה [של קריאת שמע] נאמר: "ואספת דגנך", אף על פי כן תורתם נעשית קבע ומלאכתם עראי. וזהו [פירוש] "כי האדם עץ השדה": הוא

הפסקה השנייה של קריאת שמע עוסקת באיסוף התבואה, כלומר בעבודה לפרנסה. ואף על פי כן, האהבה של הפסקה הראשונה מאפשרת לאדם לעשות את התורה לעיסוק הקבוע שלו ואת מלאכתו לעיסוק חולף, כפי שהגמרא משבחת את הדורות הראשונים; הפסוק "כי האדם עץ השדה" מראה כיצד.

כמו אילן⁵⁶ הצומח בארץ שהעיקר הוא הפרי שעליו עכ"ז [עם כל זה] יש גם קוצין ועלין וגוף האילן והעיקר הוא רק הפירות כו'.

כמו אילן הצומח בארץ, שעיקרו הפרי שעליו. ואף על פי כן יש בו גם קוצים, עליים וגזע; ועיקרו הוא רק הפירות וכו'.

תכליתו של האילן היא פירותיו. יש בו גם קוצים, עליים וגזע, אך הם קיימים רק למען הפירות.

כמ"כ [כמו כן] האדם העיקר הוא הפרי היינו תורה ומצות כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מאי פרי מצות⁵⁷ וזהו ענין תורתן קבע ושאר כל צרכי גופו הם כמו העלים לגבי הפרי.

כך גם אצל האדם: עיקרו הוא הפרי, כלומר תורה ומצוות, כמאמר חז"ל: "מהו פרי? מצוות". וזהו ענין "תורתם קבע"; וכל שאר צרכי גופו הם כמו העלים ביחס לפרי.

הפרי של האדם הוא תורה ומצוות, כפי שהגמרא מפרשת "פרי" כמצוות. שאר צרכי הגוף שלו הם כמו עליים לעומת הפרי, ולהתייחס אליהם כך פירושו לעשות את התורה לעיסוק הקבוע.

10 וזה נעשה הכל מבחי' ואהבת כו' שהוא בחי' אברהם, וכן יצחק בחי' גבורה שנעשה מזה בחי' יראה בנפש פחד יצחק.⁵⁸

וכל זה נמשך מבחינת "ואהבת" וכו', שהיא בחינת אברהם. וכן יצחק הוא בחינת גבורה, שממנה נוצרת בנפש בחינת יראה — "פחד יצחק".

כל זה נובע מאהבתו של אברהם, מן הכתוב "ואהבת". יצחק הוא בחינת גבורה, שממנה נובעת יראה בנפש — "פחד יצחק", כפי שיעקב כינה את אלקי אביו.

ובחי' יעקב הוא בחי' רחמנות דהיינו מי שלבו כלב האבן שאף שמתבונן בכל הני"ל לא יבא לבחי' בחינת יעקב היא מידת הרחמים. כלומר, מי שלבו כלב האבן, שאף שהוא מתבונן בכל הדברים שנאמרו לעיל, אינו מגיע לבחינת

יעקב הוא מידת הרחמים, וזו הדרך למי שלבו כלב האבן: גם לאחר שהוא מתבונן בכל מה שנאמר, הוא אינו מגיע לאהבה.

ואהבת שבק"ש [שבקריאת שמע] מחמת שקשור מאד בהבלי העולם להיות יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] ומחמת זה לבו כלב האבן. אזי העצה לזה הוא לעורר רחמים רבים על נפשו.

"ואהבת" שבקריאת שמע, משום שהוא קשור מאוד להבלי העולם, עד שהוא חש את עצמו ליש ודבר בפני עצמו; ומשום כך לבו כלב האבן. העצה לכך היא לעורר רחמים רבים על נפשו.

לבו נותר קשה מפני שהוא קשור מאוד להבלי העולם, עד שהוא חש את עצמו ליש בפני עצמו. העצה היא לעורר רחמים רבים על נפשו, והפסקה הבאה מסבירה כיצד.

11 וכמ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם⁵⁹ וזהו ע"י פסוקי רחמנות שבתפלה⁶⁰ והוא המלך המרומם כו' ברחמיך הרבים רחם עלינו.

כמו שכתוב: "ליעקב אשר פדה את אברהם". והדבר נעשה באמצעות פסוקי הרחמים שבתפילה, כלומר: "המלך המרומם לבדו מאז" וכו', "ברחמיך הרבים רחם עלינו".

ישעיהו מדבר על "יעקב אשר פדה את אברהם", ואדמו"ר הזקן מפרש זאת כרחמים — מידתו של יעקב — הפודים את האהבה, מידתו של אברהם. הדבר נעשה באמצעות תפילות הרחמים שבברכות שלפני קריאת שמע: "המלך המרומם לבדו מאז" ו"ברחמיך הרבים רחם עלינו".

אבינו אב הרחמן⁶¹ רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל ולא נבוש לע"י [לעולם ועד]. פ"י כי הנה כתיב כי לא יראני האדם וחי⁶² וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בחייהם אינם רואים⁶³

"אבינו אב הרחמן, רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, ולא נבוש לעולם ועד". פירוש הדברים: הרי כתוב "כי לא יראני האדם וחי", וחכמינו זכרונם לברכה אמרו: "בחייהם אינם רואים",

ברכת אהבה רבה מבקשת: "אבינו אב הרחמן... ותן בלבנו בינה... ולא נבוש לעולם". כדי להסביר את הבושה מביא אדמו"ר הזקן את הפסוק "כי לא יראני האדם וחי" ואת דברי חז"ל: בחייהם בני האדם אינם רואים את ה', אך לאחר מותם הם רואים.

אבל⁶⁴ במיתתם רואים כי בחייהם שהנפש מלובש בגוף ומכסה ומסתיר עליו להיות נראה לו זה העולם ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו].

"אבל במיתתם רואים" כי בחייהם, כשהנפש מלובשת בגוף, הגוף מכסה עליה ומסתיר אותה, כך שהעולם הזה נראה לה כישות וכדבר בפני עצמו.

בחייהם הנפש מלובשת בגוף, והגוף מסתיר את האמת, כך שנדמה שהעולם הזה מתקיים בפני עצמו.

אבל בצאת הנפש מהגוף אזי רואים שבאמת מהותו ועצמותו כו' היה הוה ויהיה בלי שום שינוי ואין שום דבר יכול להלבישו כלל ולהסתירו והיה מקח טעות לגמרי מה שהיה נראה לו העולם ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו].

אבל כשהנפש יוצאת מן הגוף, אז רואים שבאמת הווייתו ועצמותו וכו' היו, הווים ויהיו בלי שום שינוי, ואין שום דבר שיכול להלביש אותו או להסתיר אותו כלל. נמצא שהיה זה מקח טעות גמור, בכך שהעולם נראה לו כישות וכדבר בפני עצמו.

כשהנפש יוצאת מן הגוף, היא רואה שהווייתו של ה' לא השתנתה מעולם וששום דבר לא יכול היה להסתיר אותו. כל הרושם כאילו העולם מתקיים בפני עצמו היה "מקח טעות" — מונח משפטי למכירה שנעשתה בטעות.

12 ואזי הבושה גדולה עד למאד על שכל מחשבותיו ומגמותיו היו בהבלי העולם ובעסקיו כאלו הוא דבר בפ"ע [בפני עצמו] ממש והוא חוצפה והעזה גדולה כו'.

אז הבושה גדולה עד מאוד: כל מחשבותיו ומטרותיו היו נתונות להבלי העולם ולעסקיו, כאילו העולם הוא ממש דבר בפני עצמו; וזוהי חוצפה והעזה גדולה וכו'.

אז הבושה מציפה: כל מחשבותיו ומטרותיו של האדם הופנו להבלי העולם ולעסקיו שלו, כאילו העולם עצמאי באמת. השקפה כזאת, לפני ה', היא חוצפה גדולה.

ולכן בקשתנו ברחמיך הרבים רחם עלינו ותן בלבנו בינה היינו להבין דבר מתוך דבר⁶⁵ היינו ולכן אנו מבקשים: "ברחמיך הרבים, רחם עלינו ותן בלבנו בינה" — כלומר, שנבין דבר מתוך דבר; היינו, לכן אנו מתפללים לבינה, שחכמינו מגדירים כהבנת דבר מתוך דבר: להסיק את הנסתר מתוך הנראה.

אף בעוד שהנשמה מלובש בגוף יבין וישכיל שבאמת הכל בטל בתכלית כמו קודם שנברא העולם בלי שום שינוי ממש כנ"ל ולא נבוש לע"ו [לעולם ועד].

שגם כשהנשמה מלובשת בגוף, יבין וישכיל שבאמת הכול בטל בתכלית, כפי שהיה קודם שנברא העולם, ממש ללא שום שינוי, כנוכר לעיל; "ולא נבוש לעולם ועד",

הבקשה היא להבין, בעוד הנשמה בגוף, שבאמת הכול בטל בתכלית, ולא השתנה מאז שקודם הבריאה. זהו תוכן הבקשה "ולא נבוש לעולם": לדעת זאת עכשיו, ולא רק לאחר המוות, כשהנשמה רואה את האמת.

בכדי שלא יהיה אח"כ הבושה לעולם ועד. וזהו ליעקב אשר פדה את אברהם [עיי' בד"ה מה יפו פעמך]:⁶⁶

כדי שלא תהיה אחר כך בושה לעולם ועד. וזהו [פירוש] "ליעקב אשר פדה את אברהם". [ראו את המאמר הפותח במילים "מה יפו פעמך".]

כך לא תהיה אחר כך בושה לעולם. רחמים אלה, המשחררים את האהבה, הם עניינו של "יעקב אשר פדה את אברהם"; אדמו"ר הזקן מפנה להרחבה במאמר "מה יפו פעמך" בלקוטי תורה על שיר השירים.

קטע 4 • 131-14

רק הנפש האלקית יוצאת

13 ג והנה כל הנ"ל שהוא בחי' רצוא יצ"מ [יציאת מצרים] אינו אלא לנפש האלקית בלבד שהיא בבחי' גלות בתוך מצרים וגבולים המכסים כו'.

3. והנה, כל האמור לעיל, שהוא בחינת רצוא ויציאת מצרים, שייך לנפש האלקית בלבד, הנתונה בגלות בתוך מצרים וגבולות המכסים עליה וכו'.

3. הרצוא שתואר עד כה, יציאת מצרים, שייך לנפש האלקית בלבד. הנפש האלקית היא הנתונה בגלות בתוך הגבולות המסתירים את האלוקות.

וכמו שאמר פרעה לא ידעתי את ⁶⁷ הוי' כו'. וכמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך ⁶⁸ כו' שזהו שנאמר ליעקב שהוא הנפש האלקית בלבד.

וכמו שאמר פרעה: "אינני יודע את הוי'" וכו'. וכמו שכתוב: "ארד עמך למצרים ואעלה אותך" וכו'; שהרי הדברים נאמרו ליעקב, שהוא הנפש האלקית בלבד.

דברי פרעה "אינני יודע את הוי'" מתארים את הגלות הזאת. הבטחת ה' "ארד עמך למצרים ואעלה אותך" נאמרה ליעקב, המייצג את הנפש האלקית.

יו"ד עקב ⁶⁹ יעקב חבל נחלתו ⁷⁰ כי חלק ⁷¹ הוי' עמו. כמ"ש וירא ישראל את ה' הגדולה ⁷² אשר עשה ה' שישאל בלבד שהוא הנפש האלקית

"י' עקב", יוד ועקב; "יעקב הוא חבל נחלתו", "כי חלק הוי' עמו". וכמו שכתוב: "וישראל ראה את ה' הגדולה אשר עשה ה'": ישראל בלבד, שהוא הנפש האלקית,

את השם יעקב דורשים כ"י עקב, יוד ועקב: בקבלה מדובר בעשרה ניצוצות אור — יוד היא עשר — הנתונים בעקב, החלק הנמוך ביותר. "יעקב הוא חבל נחלתו, כי חלק הוי' עמו" מתאר את הנפש האלקית כחלקו של ה', הקשור אליו כחבל; ועל הים דווקא "ישראל" ראה את ה' הגדולה — ישראל בלבד, הנפש האלקית.

כי ישראל עלה במחשבה⁷³ ישראל לי ראש⁷⁴ כוי וישראל בלבד ראו אשר עשה הוי' כוי.

שכן "ישראל עלה במחשבה" [של ה'], [ו] "ישראל" הוא "לי ראש" וכו'; ישראל בלבד ראה את אשר עשה הוי' וכו'.

ישראל, הנפש האלקית, "עלה במחשבה" [של ה'] עוד לפני הבריאה, ואותיות השם ישראל יוצרות את המילים "לי ראש". לכן רק הוא ראה את אשר עשה הוי'; הנפש הבהמית לא ראתה זאת.

14 וכמ"כ [וכמו כן] בק"ש [בקריאת שמע] בחי' רצוא יצ"מ [יציאת מצרים] הנ"ל ואהבת כוי אינו אלא לנפש האלהית

בלבד אבל נפש הבהמית מ"מ הוא רוצה לאכול כמעשה בהמה כוי.

כך גם בקריאת שמע: בחינת הרצוא, יציאת מצרים שהוזכרה לעיל, "ואהבת" וכו', שייכת לנפש האלקית בלבד; ואילו נפש הבהמית עדיין רוצה לאכול כדרך בהמה וכו'.

גם האהבה שבקריאת שמע שייכת רק לנפש האלקית. נפש הבהמית, שהיא מקור החיות והדחפים של הגוף, עדיין רוצה לאכול כדרך בהמה.

וכדי לקבל את התורה שהוא גילוי רצונו ית' כביכול למטה הוצרך להיות מקודם בחי' ביטול נפש הבהמית ג"כ. [ועמ"ש ע"פ אדם כי יקריב⁷⁵ כוי תקריבו⁷⁶ כוי ע"ש].

וכדי לקבל את התורה, שהיא גילוי רצונו ית' למטה כביכול, היה צורך שתחילה תהיה גם בחינת ביטול של נפש הבהמית. [ועיינו במה שנכתב על "אדם כי יקריב" וכו', "תקריבו" וכו'; עיינו שם].

כדי לקבל את התורה, שהיא גילוי רצונו של ה' למטה, היה צורך שגם נפש הבהמית תתבטל תחילה. לשם כך מפנה אדמו"ר הזקן לביאורו על "אדם כי יקריב מכם קרבן" וכו', "מן הבהמה" וכו', "תקריבו".

קטע 5 • 15-19

העומר וספירתו

15 והיינו ע"י הנפת העומר וספה"ע [וספירת העומר]. כמ"ש והניף את העומר⁷⁷ לפני הוי' לרצונכם ממחרת

השבת יניפנו הכהן, כי

וזה נעשה באמצעות הנפת העומר וספירת העומר. כמו שכתוב: "והניף את העומר לפני הוי', לרצונכם; ממחרת

השבת יניפנו הכהן". כי

הביטול הזה נעשה באמצעות הנפת העומר וספירת העומר. הפסוק אומר שהכהן מניף את העומר "לפני הוי'", "לרצונכם", "ממחרת השבת", והפסקאות הבאות מבארות כל אחד מהביטויים.

הנה העומר הוא מן השעורים⁷⁸ שהוא מאכל בהמה וכמ"כ [וכמו כן] למעלה יש ג"כ בחיי בהמה והוא המרכבה העליונה פני אריה אל הימין⁷⁹ ופני שור מהשמאל

העומר בא מן השעורים, שהן מאכל בהמה. וכך גם למעלה יש בחינה של בהמה: זוהי המרכבה העליונה, "פני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל",

העומר היה עשוי משעורים, שהן מאכל בהמה. גם למעלה יש "בהמה": המרכבה העליונה שראה יחזקאל, ובה פני אריה מימין ופני שור משמאל.

כי חיה בכלל בהמה⁸⁰ כמ"ש על הים שעשה שלמה עומד על שנים עשר בקר⁸¹ שלשה פונים צפונה⁸² כו'

כי חיה כלולה בכלל בהמה. כמו שכתוב על הים שעשה שלמה: "עומד על שנים עשר בקר, שלשה פונים צפונה" וכו',

אריה הוא חיית פרא ולא בהמה מבויתת, אך התלמוד פוסק שחיה נכללת במונח "בהמה", ולכן אפשר לכנות את המרכבה כולה "בהמה". הים שעשה שלמה, הכיור הגדול מנחושת שבמקדש, עמד על שנים עשר בקר, שלושה שפנו לכל אחד מן הכיוונים.

שהיא המרכבה העליונה והים עליהם מלמעלה שהיא בחיי ים העליון בחיי בהמה רבה שם ב"ן [שם ב"ן] גימטריא בהמה

וזו המרכבה העליונה; "והים עליהם מלמעלה" — זהו הים העליון, בחינת "בהמה רבה", שם ב"ן (52), שערכו המספרי שווה לערכה של המילה "בהמה",

הבקר הם המרכבה העליונה, והים שמעליהם הוא הים העליון, המכונה "בהמה רבה". זהו שם ב"ן, שם הוי' הנכתב באופן שסכום ערכן של אותיותיו הוא 52, כמניין "בהמה" (ב=2, ה=5, מ=40, ה=5).

שהוא שרש המרכבה דפני אריה כו', והמרכבה הנ"ל הוא שרש ומקור לכל הבהמות ונפש הבהמית שלמטה שנמשכים ממנה.

שהוא השורש של המרכבה ש"פני אריה" וכו'. והמרכבה הזאת היא השורש והמקור לכל הבהמות ולנפש הבהמית שלמטה, הנמשכות ממנה.

שם ב"ן הוא השורש של המרכבה שפניה כפני אריה, והמרכבה הזאת היא המקור לכל הבהמות ולנפש הבהמית שלמטה. לכן בירור הנפש הבהמית קשור ל"בהמה" העליונה הזאת.

16 ושעורה שעור⁸³ ה' והיינו מברורים שלמטה שנבררים ונכללים בבחי' בהמה רבה הנ"ל כמאמר יוצר משרתים⁸⁴ שיש מלאכים שהם בטלים בכל יום ונבלעים ונכללים בבחי' בהמה רבה⁸⁵ הנ"ל.

ושעורה היא שיעור ה', "מידת ה'": כלומר, [היא] מן הברורים שלמטה, שמתבררים ונכללים בבחינת הבהמה רבה שהזכרה לעיל; כמאמר "היוצר מלאכים משרתים", שכן יש מלאכים שמתבטלים בכל יום, ונבלעים ונכללים בבחינת הבהמה רבה שהזכרה לעיל,

הזוהר דורש את המילה שעורה מלשון "שיעור ה'". השעורה מסמלת את הברורים — ניצוצות הקדושה שמתבררים מן העולם שלמטה ונבלעים בבהמה רבה שלמעלה. בדומה לכך, לשון ההווה בברכת הבוקר "יוצר מלאכים משרתים" מלמדת שיש מלאכים שמתבטלים בכל יום ונבלעים בבהמה רבה.

כמו המאכל שעורים שנבלע בבהמה שלמטה וחוזרים ומתחדשים בכל יום כו'.

בדומה למאכל שעורים שנבלע בבהמה שלמטה, והם חוזרים ומתחדשים בכל יום כו'.

הם נבלעים כשם שהשעורה נאכלת בידי בהמה שלמטה, ונוצרים מחדש בכל יום.

17 וזהו יניפנו הכהן שהוא בחי' חסד העליון העלה את בחי' בהמה רבה הנ"ל [עיי' בזהר פ' בלק דקפ"ח ע"ב] ע"י עומר שעורה שעור⁸⁶ ה' הנ"ל.

וזהו [פירוש] "הכהן יניפנו": [הכהן], שהוא בחינת חסד עליון, העלה את בחינת הבהמה רבה שהזכרה לעיל [ראו בזהר, פרשת בלק, דף קפ"ח ע"ב], באמצעות עומר השעורים, שיעור ה', שהזכר לעיל.

"הכהן יניפנו": הכהן מסמל את החסד העליון, ובאמצעות עומר השעורים הוא מעלה את הבהמה רבה למעלה. הטקסט מפנה לזהר על פרשת בלק, העוסק בהנפת העומר ובשעורים שלו.

לפני הוי' למעלה מהוי' כנודע. וזהו ממחרת השבת ולא ממחרת יו"ט [יום טוב] שהוא למעלה מבחי' שבת וד"ל [ודי למבין].

"לפני הוי'" — למעלה מהוי', כידוע. וזהו שנאמר "ממחרת השבת" ולא "ממחרת יום טוב", מפני שהמדרגה הזאת היא למעלה מבחינת שבת. והדברים מוכנים למי שמבין.

"לפני הוי'" פירושו כאן למעלה מהוי': העומר מעלה אותה למדרגה הגבוהה אף משם הוי'. לכן הפסוק מונה "ממחרת השבת", היום שאחרי היום הראשון של פסח, ולא "ממחרת יום טוב": הדבר רומז למדרגה שלמעלה משבת.

18 ועיי' אח"כ ע"י ספה"ע [ספירת העומר] היו המשכות מקיפים מלמעלה למטה לעומר כו'. וזהו היום יום א' לעומר יום הוא בחי' חסד כמ"ש יומם יצוה⁸⁷ ה' חסדו

ובאמצעות זאת, לאחר מכן, באמצעות ספירת העומר, נמשכו אורות מקיפים מלמעלה למטה אל העומר כו'. וזהו [פירוש] "היום יום אחד לעומר": "יום" הוא בחינת חסד, כפי שנאמר: "ביום ה' מצווה את חסדו";

לאחר ההנפה, הספירה המשיכה אורות מקיפים — אור גבוה מכדי להיקלט בפנים, המקיף ופועל מחוץ לאדם. מילות הספירה, "היום יום אחד לעומר", רומזות לכך, שכן "יום" מסמל חסד, כמו שנאמר: "ביום ה' מצווה את חסדו".

והיינו בחיי חסד עליון להמשיך מלמעלה מעלה לבחיי עומר כדי שיהיה ביטול הרצון מנפש הבהמית ג"כ דוקא.

כלומר, בחינת חסד עליון, להמשיך מן המדרגות הגבוהות ביותר אל בחינת העומר, כדי שגם רצון הנפש הבהמית יתבטל דווקא.

זהו חסד עליון, הנמשך מן המדרגות הגבוהות ביותר אל העומר, כדי שגם רצון הנפש הבהמית יתבטל.

19 וזהו לרצונכם⁸⁸ כדי שיהיה ביטול הרצון שלכם ע"י המשכת המקיפים הנ"ל ע"י ספה"ע [ספירת העומר] כו'.

וזהו [פירוש] "לרצונכם": כדי שרצונכם יתבטל באמצעות המשכת האורות המקיפים שהוזכרו לעיל, על ידי ספירת העומר וכו'.

"לרצונכם" נקרא כאן מלשון רצון: המטרה היא שרצונכם יתבטל, באמצעות האורות המקיפים הנמשכים על ידי הספירה.

וזהו וספרתם לכם⁸⁹ היינו להמשיך הארת המקיפים הנ"ל שהוא ממחרת השבת⁹⁰ דוקא כנ"ל לכם למטה להפוך את נפש הבהמית ג"כ שיהיה ביטול רצונכם.

וזהו [פירוש] "וספרתם לכם", כלומר, להמשיך את הארת האורות המקיפים שהוזכרו לעיל, הנמשכת דווקא מ"ממחרת השבת", כפי שהוסבר לעיל, "לכם" — למטה, כדי שגם הנפש הבהמית תתהפך, ורצונכם יתבטל.

"וספרתם לכם" פירושו להמשיך את אור המקיפים הללו, הבא מ"ממחרת השבת" — מדרגה שלמעלה משבת — "לכם", כאן למטה, כדי שגם הנפש הבהמית תתהפך, עד שרצונכם יתבטל.

קטע 6 • 2011-23

מתן תורה

20 וזהו מיום הביאכם את עומר⁹¹ פי' מאות ו יום שהניפו את העומר שהוא לפני הוי' אזי וספרתם לכם תמשיכו לכם ע"י ספה"ע [ספירת העומר] שבע שבתות שהם מ"ט מדות.

וזהו [פירוש] "מיום הביאכם את העומר": כלומר, מאותו יום שבו הניפו את העומר, שהוא "לפני הוי'", אזי "וספרתם לכם" — תמשיכו לכם, באמצעות ספירת העומר, "שבע שבתות", שהן ארבעים ותשע המדות.

"מיום הביאכם את העומר" פירושו: מהיום שבו הונף העומר "לפני הוי'", למעלה מהוי'. מכאן ואילך, "וספרתם" פירושו שתמשיכו לעצמכם, באמצעות הספירה, שבעה שבועות — ארבעים ותשע המדות, כאשר כל אחת משבע המדות כוללת את כל שבע המדות.

ואז היה יכול להיות אח"כ מתן תורה בשבועות שהוא גילוי רצונו ממש מלמעלה למטה שהוא למעלה מתפלה שהוא בחי' יצי"מ [יציאת מצרים] שהוא הרצוא כנ"ל.

ואז היה יכול להיות לאחר מכן מתן תורה בשבועות, שהוא גילוי רצונו ממש מלמעלה למטה; והוא למעלה מתפילה, שהיא בחינת יציאת מצרים, בחינת הרצוא, כנזכר לעיל.

כך יכול היה מתן תורה לבוא לאחר מכן בשבועות: רצונו ממש של ה' מתגלה מלמעלה למטה. גילוי זה נעלה מן התפילה, שהיא בחינת יציאת מצרים — הרצוא מלמעלה למטה.

21 ואהבת בכל לבבך⁹² שעדיין אינו בבחי' ביטול בתכלית כי יש מי שאוהב כו'. משא"כ בלימוד התורה שהוא דבר ה' ממש בפיו.

"ואהבת בכל לבבך" עדיין אינה בבחינת ביטול מוחלט, שכן עדיין יש מי שאוהב וכו'. לעומת זאת, בלימוד התורה, דבר ה' עצמו נמצא בפיו.

גם אהבה "בכל לבבך" אינה ביטול מוחלט, משום שעדיין יש כאן מי שאוהב: העצמי נשאר נוכח. לימוד התורה שונה, שכן אז דבר ה' עצמו נמצא בפיו של האדם.

כמ"ש ואשים דברי בפיו⁹³ דברי ממש. אני המשנה המדברת בפיו. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלו ואלו דברי אלקים חיים כו' שהם דברי אלקים ממש גילוי רצונו ממש למטה.

כמו שנאמר: "ואשים דברי בפיו" — דבריי ממש. "אני המשנה המדברת בפיו". וכמאמר חז"ל: "אלו ואלו דברי אלקים חיים" וכו' — אלו הם דברי אלקים ממש, גילוי רצונו ממש למטה.

ה' אומר: "ואשים דברי בפיו" — דבריו ממש. מאמר אחד נותן לכך קול כלשון המשנה: "אני המשנה המדברת בפיו". וחז"ל אומרים על שני הצדדים שבמחלוקת: "אלו ואלו דברי אלקים חיים" — שניהם מגלים את רצונו למטה.

וזהו ודברת בם⁹⁴ בם ממש והוא בחי' ובכל נפשך היינו לקשר מחשבה במחשבה כו'. (ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם).

וזהו [פירוש] "ודברת בם": בהם ממש. וזהו בחינת "ובכל נפשך", כלומר, לקשור מחשבה במחשבה וכו'. (וראו מה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "וארא אל אברהם").

לכן "ודברת בם" פירושו לדבר בדברי ה' עצמם. זהו "ובכל נפשך": לקשור את מחשבתו של האדם במחשבת ה', שהתורה היא ביטוי; על כך מפנה אדמו"ר הזקן למאמר "וארא אל אברהם".

אך הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו שמאחר שהוא יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו].

אך חז"ל אמרו: "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו", שכן הוא ישות ודבר בפני עצמו.

אולם חז"ל אומרים שמי שאומר שאין לו אלא תורה, אין לו אפילו תורה. הטעם הוא שהוא עדיין חש את עצמו כישות בפני עצמה.

אזי אף כשמדבר ד"ת [דברי תורה] אין זה דבר ה' כלל. ואין זה גילוי רצונו כלל, רק צריך להיות מקודם בחי' הרצוא יצ"מ [יציאת מצרים] ממטה למעלה כנ"ל.

אזי, גם כשהוא אומר דברי תורה, אין זה דבר ה' כלל, ואין בכך גילוי של רצונו כלל. אלא תחילה צריכה להיות בחינת הרצוא — יציאת מצרים מלמטה למעלה, כנזכר לעיל.

אצל אדם כזה, גם דברי התורה שהוא אומר אינם דבר ה' ואינם מגלים את רצונו. תחילה צריך להיות הרצוא — היציאה הפנימית ממצרים, מלמטה למעלה, שתוארה לעיל.

22 וע"י זה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח כי באתערותא דלתתא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ומעורר למעלה המשכת רצונו כביכול למטה.

ועל ידי כך, "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח"; שכן בעקבות אתערותא דלתתא [באה] אתערותא דלעילא, והיא מעוררת למעלה את המשכת רצונו, כביכול, למטה.

באמצעות הרצו הזה, בלשון המאמר הארמי, "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח": אתערותא דלתתא מעוררת אתערותא דלעילא, שממשיכה את רצון ה' אל תוך העולם.

אך שיתלבש בדברים גשמיים כמו תרומות ומעשרות וקרבנות כו' ולא אורחא דמלכא לאשתעי במלין דהדיוטא כו'.

אבל שרצונו יתלבש בדברים גשמיים, כגון תרומות, מעשרות וקרבנות וכו' — "אין זו דרכו של המלך לעסוק בדברי הדיוט" וכו'.

אך רצון ה' מתלבש בעניינים גשמיים, כגון תרומות, מעשרות וקרבנות — מצוות הקשורות לתבואה ולבעלי חיים. ו"אין זו דרכו של המלך לעסוק בדברי הדיוט": כיצד יכול רצונו להתלבש בדברים נמוכים כאלה?

23 וע"י היה צריך מקודם שיניף הכהן את העומר שהוא שעורה שעור ה' מיכלא דבהמה רבה הנ"ל לפני הוי' למעלה מהוי' כנ"ל.

לשם כך היה הכהן צריך תחילה להניף את העומר, שהוא שעורה — שיעור ה', מאכלה של הבהמה הגדולה הנזכרת לעיל — "לפני הוי'", למעלה מהוי', כנזכר לעיל.

לשם כך היה הכהן צריך תחילה להניף את העומר, את השעורה שהיא "מאכלה של הבהמה הגדולה", "לפני הוי'", כלומר להעלותה למעלה מהוי'. בכך מתיישבת השאלה: שורש מדרגת הבהמה הועלה תחילה למעלה מהוי', כדי שרצון ה' יוכל לאחר מכן לרדת גם אל הדברים הגשמיים.

ועייז אח"כ עיי ספה"ע [ספירת העומר] היה המשכת המקיפים למטה לעומר וספרתם לכם כוי שבע שבתות⁹⁵ כוי.

ועל ידי כך, לאחר מכן, באמצעות ספירת העומר, נמשכו האורות המקיפים למטה, אל העומר: "וספרתם לכם" וכי, "שבע שבתות" וכי.

לאחר מכן, באמצעות הספירה, נמשכו האורות המקיפים אל העומר: "וספרתם לכם... שבע שבתות".

והיה יכול להיות אח"כ מתן תורה בשבועות שהוא גילוי רצונו כביכול למטה באותיות התורה [ועיין בזהר פ' תצוה דף קפ"ב סע"ב] [סוף עמוד ב] וכיון כוי ודף קפ"ג ע"א עד אפיק אורייתא⁹⁶ כוי ועי לקמן]:⁹⁷

ואז היה יכול להיות לאחר מכן מתן תורה בשבועות, שהוא גילוי רצונו, כביכול, למטה, באותיות התורה. [ועיין בזהר, פרשת תצוה, דף קפ"ב סוף ע"ב, "וכיון" וכי, ובדף קפ"ג ע"א, עד "אפיק אורייתא" וכי; ועיין להלן].

לאחר מכן יכול היה לבוא מתן תורה בשבועות: רצון הי' נמשך, כביכול, אל אותיות התורה. כאן מפנה המאמר לזוהר בפרשת תצוה, המתאר את ספירת העומר כהתקדשות ואת היום החמישים כהוצאת התורה באמצעות אתערותא דלתתא.

בעבודה

בכל יום על האדם לצאת ממצרים: בתפילות שלפני קריאת שמע עליו להתבונן בכך שכל העולמות והמלאכים בטלים לפני ה', עד שמתעוררת אהבה לצאת מכל גבול ולדבוק בו. אם הלב נשאר כאבן, יש לעורר רחמים רבים על נשמתו שלו ולבקש הכנה עכשיו, כדי שלא להתבייש אחר כך. התורה והמצוות יהיו הפרי, וכל צורכי הגוף — העלים. ומאחר שאהבה זו משחררת רק את הנפש האלקית, ימי העומר נועדו לבטל גם את רצונה של הנפש הבהמית; אז לימוד התורה נעשה דבר הי' בפיו של האדם.

שאלות לשיחה

1. מדוע מכנה אדמו"ר הזקן את פסח רצוא ואת שבועות שוב, ומדוע יציאת מצרים הייתה צריכה להיות בחיפזון, בעוד שהגאולה האחרונה לא תהיה כך?
2. כיצד ההתבוננות בכך שהעולמות מתקיימים רק מהארה ממלכותו של הי' מביאה לאהבת קריאת שמע, ומדוע אהבה זו נקראת יציאה ממצרים?
3. מהי העצה למי שלבו נשאר כאבן לאחר ההתבוננות, וכיצד הבקשה לכינה קשורה לכושה שחשה הנשמה לאחר המוות?
4. מדוע הרצוא של קריאת שמע אינו מספיק כדי לקבל את התורה, וכיצד תנופת העומר וספירתו מגיעות גם לנפש הבהמית?
5. מדוע לימוד התורה הוא ביטול גדול יותר מאהבה, ומדוע מי שאומר שאין לו אלא תורה, אין לו אפילו תורה?

הערות

פסקה 1

1 וספרתם לכם

ההערה מפנה להערה 29 ברשימת המאמרים המודפסת בתחילת כרך זה של מאמרי אדמו"ר הזקן, בהקשר למאמר זה.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בהערות וציגנים לעיל יט, א. וראה רשימת המאמרים שבריש סה"מ תקס"ו הערה 29 ולהלן בהוספות ברשימת הכתבי-יד. התוכן — באוה"ת ויקרא-ב בע' תקפב. הערות וקיצורים — באוה"ת ויקרא-ג ע' תתסו. כמה ענינים מהמאמר נתבארו במאמרי אדה"א במדבר כרך-ב דרושים לשבועות ע' שטו ואילך.

2 וספרתם לכם ממחרת השבת

"וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עומר התנופה; שבע שבתות תמימות תהיינה". אדמו"ר הזקן מפרש את הספירה כהמשכת אור.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כג, טו.

3 וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם

הזוהר על פרשת אמור, שאדמו"ר הזקן מצטט ב-[1.4], דורש את הפסוק הזה: ישראל במצרים היו כאישה בטומאתה, וכשם שהיא סופרת שבעה ימים נקיים, כך הם ספרו שבעה שבועות כדי להיטהר לפני שיתייחדו עם המלך ויקבלו את תורתו.

Zohar, Emor 32:155-34:162 ספר זוהר, אמור ל"ב:קנ"ה-ל"ד:קס"ב

1Only the last 3 lines of the Hebrew text appear in our translation. AND YE SHALL COUNT TO YOU FROM THE MORROW AFTER THE SABBATH. Observe that when Israel were in Egypt they were under an alien domination and they were trammelled with uncleanness like a woman in the days of her uncleanness. When they were circumcised, they entered into the holy portion which is called "covenant", and thereupon the uncleanness left them as the blood of uncleanness leaves a woman. Just as a woman then has to ... count seven

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

4 וספרתם הוא לשון בהירות

ההערה מצטטת את ביאורי הצמח צדק לזוהר על חיי שרה לעניין פירוש "וספרתם" כביטוי לבהירות.

הערת קה"ת

ראה ביאורו להצ"צ פ' חיי שרה ע' ע' ואילך. אוה"ת ויקרא-ב ע' תקכח. יום ב' דחה"ש תרכ"א בסעודה סיפר הצ"צ: יום ב' דחה"ש תקנ"ה בסעודה אמר אאזמו"ר (רבינו הזקן): ביום ב' דחה"ש תקנ"ה בסעודה אמר כ"ק מו"ר המגיד ממעזריטש: וספרתם לכם, וספרתם הוא מלשון ספירות ובהירות. וספרתם לכם, צריכים לעשות שיהי' הלכם בהיר. וישען כ"ק אאזמו"ר על

5 אבן ספיר

במראה יחזקאל, מעל הרקיע יש דמות כיסא, "כמראה אבן ספיר". המילה "ספיר" מראה ש"ספירה" פירושה הארה.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וממעל לרקיע אשר עליה ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

6

ספר הבהיר שואל מדוע הן נקראות ספירות, ומשיב: מפני שכתוב "השמים מספרים כבוד אלקים".

Sefer HaBahir 125 ספר הבהיר קכ"ה

ואמאי קרי ליה ספירות, משום דכתיב (תהלים י"ט ב) השמים מספרים כבוד אל:

Torat Emet Sefer HaBahir (Public Domain)

7 אמאי אקרי ספירות ע"ש השמים מספרים

הפרדס (שער 8, פרק 2) מסביר שהספירות נקראות על שם הספיר, הכולל את כל הצבעים, ומביא את פירוש ספר הבהיר לפסוק "השמים מספרים". אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי להראות שספירה היא אור.

Pardes Rimmonim 8:2 פרדס רמונים ח"ב

... והם נקראים ספיר ג"כ מלשון סיפור וכן פ' רבי שם טוב ח' ש"ט בספר האמונות ש"ד פ"ד וז"ל בבהיר מצאתי אמאי אקרי ספיר משום השמים מספרים כבוד אל. והנה הכונה כמו שהדבור והמכתב יבאר בהגבלתו להיות מורגש הדברים הנעלמים בתוך מחשבת החכם, כן השמים מורים על ה' יתברך, שכן הספיר הם המגלות מחשבות הנעלמות והצורות הנבדלים משום גשם ולא שום תפיסה וציור. עכ"ל ודפח"ח. כי הספירות מספרות ומגבילות הבלתי בעל גבול, ולא גבול ממש ח"ו כמו שבארנו בשערים הקודמים. ויש שפ"י מלשון מספר כי המספר מבעלי הגבול. ואע"פ שאינם ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

8 השמים מספרים

"השמים מספרים כבוד אלקים". ספר הבהיר והזוהר מפרשים "מספרים" במשמעות של מאירים; זהו שורש המילה "ספירות".

Psalms 19:2 תהילים י"ט:ב

הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ:

Egypt; that thou mayest remember the day when thou
camest forth out of the land of Egypt all the days of thy life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים טו, יג.

14 עד שנגלה עליהם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הגדה של פסח.

15 עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם

ההגדה מסבירה את עניין המצה: לבצק של אבותינו לא היה זמן להחמיץ,
עד שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא נגלה עליהם וגאלם. אדמו"ר
הזקן מביא זאת כדי להראות שהחיפזון נבע מהתגלות מלמעלה.

Pesach Haggadah, Magid, Rabban Gamliel's Three Things

4 הגדה של פסח, מגיד, פסח מצה ומרור די

מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של
אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך
הוא, וגאלם, שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת
מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתחממה, וגם צדה
לא עשו להם.

This sort of unleavened which we eat, is on account that
there was not time sufficient for the dough of our ancestors
to rise, until the blessed lord! the king of kings, did reveal
himself for to redeem them, as it is written, and they baked
unleavened cakes of the dough which they brought forth out
of Egypt, for it was not leavened, because they were thrust
out of Egypt, and could not tarry, neither had they prepared
for themselves any victuals.

Pesach Haggadah (Public Domain) • A. Alexander 1787 (Public Domain)

16 כי לא בחפזון תצאו

"כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו, כי הוי הולך לפניכם". זו
הבטחה הנביא על הגאולה האחרונה, כניגוד לחיפזון של יציאת מצרים.

Isaiah 52:12 ישעיהו נ"ב:י"ב

כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו כי ייהלך לפניכם Havayah
ומאספכם אלקי ישראל:

For ye shall not go out in haste, Neither shall ye go by flight;
For the L-RD will go before you, And the G-d of Israel will be
your rearward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה נב, יב.

17 כי לא בחפזון תצאו

המכילתא על פרשת בא, פרשה ז: אבא חנן דורש את "בחיפזון" כחיפזון של
השכינה, ושואל אם גם לעתיד לבוא יהיה חיפזון; הפסוק משיב: "כי לא
בחיפזון תצאו".

Mekhilta DeRabbi Yishmael, Tractate Pischa 7:4 מכילתא דרבי

ישמעאל, מסכתא דפסחא ז:ד'

אבא חנן אומר משם רבי אליעזר: זה חפזון שכינה. אף על פי שאין
ראיה לדבר, זכר הוא: (שיר השירים ב, ח) "קול דודי הנה זה בא, מדלג
על ההרים, מקפץ על הגבעות." ואומר: (שיר השירים ב, ט) "הנה זה

The heavens declare the glory of G-d, and the firmament
;showeth His handiwork

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 מאי מספרים כו' דנהרין

הזוהר על פרשת תרומה שואל מה פירוש "מספרים": לא מספרים סיפור,
אלא שהשמים מאירים ונוצצים בניצוץ האור העליון. אדמו"ר הזקן מצטט
זאת כדי להראות שספירה היא הארה.

Zohar, Terumah 15:182-16:192 ספר הזוהר, תרומה ט"ו:קפ"ב-
ט"ז:קצ"ב

What is the meaning of the word "tell" (mesaprim) P
Assuredly not the mere telling of a tale. Far otherwise! It
signifies that they are illumined from the flashing of the su-
pernal Point and ascend in the Name which is contained in
the light-stream of the supernal perfectness

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

10 והחיות רוי"ש

"והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". אדמו"ר הזקן רואה בכך את הקצב של
כל החיים הרוחניים למעלה.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א:י"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק:

And the living creatures ran and returned as the appearance
of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 והחיות רצוא ושוב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם א, יד.

12 ואכלתם אותו בחפזון

את קרבן הפסח היה צריך לאכול "בחפזון", כשהמותניים חגורים והמקל
ביד. הדבר מלמד שייצאת מצרים התאפיינה בחיפזון.

Exodus 12:11 שמות י"ב:יא

וככה תאכלו אותו מתיניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם
ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה'

And thus shall ye eat it: with your loins girded, your shoes on
your feet, and your staff in your hand; and ye shall eat it in
haste—it is the L-RD's passover

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יב, יא.

13 בחפזון יצאת

"כי בחיפזון יצאת מארץ מצרים". החיפזון של יציאת מצרים הוא סימן
לרצוא.

Deuteronomy 16:3 דברים ט"ז:ג'

לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון
יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי
חייך:

Thou shalt eat no leavened bread with it; seven days shalt
thou eat unleavened bread therewith, even the bread of af-
fliction; for in haste didst thou come forth out of the land of

העומר, שבמהלכם הנפש הבהמית מתבררת, עד שמתן תורה נעשה בבחינת "כי לא בחיפזון".

הערת קה"ת

באוה"ת ויקרא-ג ע' תתסו: "ואפ"ל כיון יצ"מ הוכרח להיות החפזון שלא נתברר עדיין נה"כ ע"כ לתקן זה צ"ל ספח"ע ז' שבועות שע"ז מתברר נה"כ עד שמתן תורה הוא דוגמת כי לא בחפזון" ע"ש.

21 ועמ"ש מזה ברכות ס"פ בא

אור התורה על בא מסביר של מי היה החיפזון, עם דיון נוסף בעמ' 299 ור"ב 303 ובכרך 8.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פ' בא ע' רצא דשם מכאן ענין החפזון דמי. שם ע' רצט. שג. שם כרך-ח ע' ב'תתקלד ואילך. וראה ד"ה וככה תערי"ב (נ' בס' ליקוט-ב ע' קצ).

22 בילקוט פ' בא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

רמז קצט.

23 בסשי"ב פל"א

התניא שואל מדוע בני ישראל "ברחו" ממצרים, ומשיב שהרע שבנפשם עדיין היה בתוקפו, מפני שטומאתם לא פסקה עד מתן תורה; מטרם הייתה רק לשחרר את הנפש האלוהית מגלותה. לכן לעתיד לבוא, כשהי יסיר מן הארץ את רוח הטומאה, "ובמנוסה לא תלכו".

הערת קה"ת

וראה בליקוט פירושים שם ובאוה"ת חקת ע' תשצא ובארוכה אוה"ת בא ע' רצא ואילך. שם ע' שג. וככה תרל"ז בתחלתו. שם פקכ"ט. ד"ה כי בחפזון תש"ח.

24 סדי"ה .. ונתתי לך מהלכים

שם "ונתתי לך מהלכים" פירושו שתי דרכי הליכה: כיום יש רצוא ושוב, רצוא מלמטה למעלה ושוב מלמעלה למטה; אבל לעתיד לבוא, כשתגלה סובב כל עלמין, "חושך כאור", הכול יהיה הליכה, וגם השוב יהיה הליכה כמו הרצוא.

הערת קה"ת

תו"א ל, ד. ראה באוה"ת פ' בא ע' רצב.

25 הבטחת ה' ליהושע הכהן הגדול: "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". המאמר בתורה אור המצוטט כאן מפרש זאת על ההליכה לעתיד לבוא.

Zechariah 3:7 זכריה ג':7

כה־אמר ה' צבאות אֱ־בִדְרָכִי תִלֵּךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמְרֵתִי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּה תִּדְוֶן אֶת־פִּיִּי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־הַצָּרִי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֲלָכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה:

Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways,' and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free .access among these that stand by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 סדי"ה והי מספר בני ישראל

שם יהודה מייצג עבודה מלמטה למעלה וישראל מייצג את מה שבא מלמעלה למטה; כיום אלו שני ייחודים, אבל לעתיד לבוא יהיה להם "ראש אחד". הקטע ממשיך אל "גדול יום יורעאלי": החסדים והמצוות שנוצרים כיום למטה כשהם מלוכשים בלבושים גשמיים, יצמחו לעתיד לבוא מן הארץ.

הערת קה"ת

עומד אחר כתלנו, משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים. "ואף לעתיד לבא יהי בחפזון? תלמד לומר: (ישעיה נב, יב) "כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו", ומפני מה? "כי הלה לפניכם יי, ומאספכם אלמי ישראל. "פסח הוא ליי", שיהיו כל מעשיו לשם שמים.

Abba Channan says in the name of R. Elazar: This ("in haste") is the haste of the Shechinah. And even though there is no proof for this, it is intimated in (Song of Songs 2:8) "the voice of my Beloved, behold, it comes," (heralding the redemption, etc.), (Ibid. 9) "Behold, (seeking to redeem us), He stands behind our wall, etc." I might think that this will be so in the future, too. It is, therefore, written (Isaiah 52:12)

... "But not in haste will you leave, and you will not go

Beeri Edition, Koren, Jerusalem, 2019 (CC-BY-NC) • Mechilta, translated by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

18 כי לא בחפזון תצאו

הילקוט על פרשת בא מביא את אותה דרשה: החיפזון היה של מצרים, של ישראל או של השכינה, ולעתיד לבוא לא יהיה חיפזון.

Yalkut Shimoni on Torah 199:3 ילקוט שמעוני על התורה קצ"ט:ג

... ואומר "הנה זה עומד אחר כתלנו" יכול לעתיד לבא יהא בחפזון, תלמוד לומר (ישעיה נב, יב) "כי לא בחפזון תצאו" וגו'. פסח לה, שיהיו כל מעשיו לשם שמים. ואכלתם אותו בחפזון, אותו בחפזון ואין אחר בחפזון.

Torat Emet (CC-BY-NC)

19 ולעתיד כתיב כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו

המדרש סמוך לסוף פרשת בא: בעולם הזה אכלו ישראל את הפסח בחיפזון, אבל לעתיד לבוא, "כי לא בחיפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו".

Shemot Rabbah 19:6 שמות רבה י"ט:ו

... וככה תאכלו אותו, על שם (דברים טז, ג): כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, אבל לעתיד לבוא (ישעיה נב, יב): כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו. למה הדבר דומה? לסוחר שנכנס לשרות בפונדק, עמד שם כל היום. בלילה עמד ונטל כל אשר לו, ויצא לדרכו. עמדה הפונדקית בבקר, והתחילה צווחת: ראו, הפרגמטוטוס עמד בלילה, ונטל כל אשר לי, ויצא לו! שמע אותו הפרגמטוטוס ואמר: מי גרם לי לשמוע כך, אלא מפני שיצאתי בלילה, לפיכך נשבע אני, שלא אצא בלילה עוד! כך התקינו ישראל עצמן בלילה לצאת בהשכמה, עמדו המצרים ...

No foreigner shall eat of it" – to fulfill what is stated: "He declares His word to Jacob, His statutes and His ordinances unto Israel" (Psalms 147:19). The Holy One blessed be He said to them that they should not intermingle with another nation, and they should not know its secrets, but rather you shall remain by yourselves. In this world, when Israel partook of the paschal offering, they ate it hastily, as it is stated: "So you shall eat it...[and you shall eat it hastily]" (Exodus ... 12:11), commemorating: "For

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

20 אבל יצ"מ הי בחפזון

אור התורה מציע שיציאת מצרים הייתה צריכה להיות בחיפזון משום שהנפש הבהמית עדיין לא התבררה; לשם תיקון זה נדרשו שבועות

לקו"ת במדבר ו, ג.

27 וירד הי על הר סיני

| "והווי ירד על הר סיני". מתן תורה היה ירידה מלמעלה, בבחינת שוב.

Exodus 19:20 שמות י"ט:כ'

וירד הי עליהר סיני אל־ראש ההר ויקרא הי למשה אל־ראש ההר ויעל משה:

And the L-RD came down upon mount Sinai, to the top of the mount; and the L-RD called Moses to the top of the .mount; and Moses went up

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, כ.

28 למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ

| "כי בחיפון יצאת מארץ מצרים". החיפון של יציאת מצרים הוא סימן לרצוא.

Deuteronomy 16:3 דברים ט"ז:ג'

לא־תאכל עליו חֶמֶץ שֶׁבַע יָמִים תֹּאכֶל־עָלָיו מִצֹּת לֶחֶם עֲנִי כִי בַחפֹּזִן יֵצֵאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

Thou shalt eat no leavened bread with it; seven days shalt thou eat unleavened bread therewith, even the bread of affliction; for in haste didst thou come forth out of the land of Egypt; that thou mayest remember the day when thou .camest forth out of the land of Egypt all the days of thy life

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים טז, ג.

29 בכל דור ודור חייב אדם

| "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". יש לחוות מחדש את יציאת מצרים בכל דור.

Pesachim 116b:3-4 פסחים קט"ז ב:ג-ד'

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיִּיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִילוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שְׁנֵאמַר: "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְצֵאתִי מִמִּצְרַיִם". לְפִיכָה אֲנִיחֵנו חַיִּיבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדָּר, לְכַבֵּד, לְעֹלָה וּלְקֶלֶס לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם וְלְנֹו אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה. הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֶקֶל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֶפֶלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאוּלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים קטז, ב.

פסוקה 2

30 אני הי אלקיכם אשר הוצאתי

| "אני הוי' אלקיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". הפסוק האחרון של קריאת שמע, המזכיר את יציאת מצרים.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹיֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of 'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

31 צבא השמים לך משתחוים

| "אתה מחיה את כולם, וצבא השמים לך משתחוים". אחת התפילות המתארות את ביטול צבא השמים.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו'

אֲתָה־הוּא ה' לְבָדֹךָ אֲתָה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֲתָה מְחִיָּה אֶת־כָּלֶם וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לָךְ מִשְׁתַּחֲוִים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven wor- .shippeth Thee

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמיה ט, ו.

32 והאופנים וחיות הקדש

| המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

33 והחיות זעות מחיל כסא

| המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה פיוט והחיות (במוסף לר"ה אחרי קדוש).

34 אלף אלפים ורבוא רבבן

| בחזון דניאל: "אלף אלפים ישמשוהו, וריבו רבבן קדמוהי יקומו". כל המלאכים הרבים מספור בטלים לפניו.

Daniel 7:10 דניאל ז:י'

נֶהָר דִּי־נִוּר נִגְדַּ וְנִפְקַ מִן־קְדְמוּהִי אֶלְף אֶלְפִין יִשְׁמְשׁוּנָה וְרִבּוּ רִבְבָן קְדְמוּהִי יְקוּמוּן דִּינָא יִתְבּ וְסִפְרִין פְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, .And the books were opened

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דניאל ז, י.

פסוקה 3

35 להודיע לבני האדם

| "להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו". הדר מלכותו הוא ביטולם של כל הנבראים לפניו.

Psalms 145:12 תהילים קמ"ה:י"ב

לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכֹבֹד הָדָר מְלָכוּתוֹ:

To make known to the sons of men His mighty acts, And the .glory of the majesty of His kingdom

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יב.

36 מלכות דמלכות כ"ע

"מלכותך מלכות כל עולמים". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך: חיותם של העולמות נובעת רק ממלכותו של ה'.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מלכותך מלכות כל־עלמים וממשלתך בכל־דור ודור:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

פסוקה 4

37 אני ה' לא שנית

"כי אני הווי לא שנית". הבריאה אינה מחוללת שינוי בה'.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כי אני ה' לא שנית ואתם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא תִלְיִתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

38 אתה הוא קודם שנה"ע

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח תפלת השחר (בשינוי לשון). תד"א פכ"א [בשינוי] [כ].

פסוקה 5

39 מלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך היא מלכות כל העולמות". אולם רבים ככל שיהיו העולמות, כולם חיים ממלכותו לבדה.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מלכותך מלכות כל־עלמים וממשלתך בכל־דור ודור:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 אלף אלפים ורבוא רבבן

"אלף אלפים ישמשוהו וריבוא רבבות עומדים לפניו": צבאות השמים שאין להם מספר.

Daniel 7:10 דניאל ז':י

נהר דִּינֹור נָגַד וְנָפַק מִן־קְדְמוֹהִי אֶלְף אֶלְפִין יִשְׁמְשֻׁנָּה וְרִבּוֹ רִבְבִין קְדְמוֹהִי יְקוּמוּן דִּינָא יִתְבּ וְסִפְרִין פְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 היש מספר לגדודיו

"היש מספר לגדודיו?" העולמות וצבאותיהם הם למעלה ממספר.

Job 25:3 איוב כ"ה:ג

הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו וְעַל־מִי לֹא־יָקוּם אוֹרְהוּ:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כה, ג.

42 אבל רבוא רבבן לגבי בלי גבול

בתניא מוסבר עניין הערך שבין מספרים: לאחד יש ערך ביחס לאלף אלפים, שכן הוא חלק ממנו; אבל ביחס למה שאין לו גבול אין לשום מספר ערך. לכן ההארה הקטנה המחיה את העולמות נחשבת כאין לעומת האור הנסתר המקיף אותם, סובב כל עלמין.

הערת קה"ת

ראה תניא פרק מח. אוה"ת ראה עי' תשפב.

43 ומהארץ לרקיע ת"ק שנה

התלמוד אומר שמן הארץ עד הרקיע יש מהלך של חמש מאות שנה, וכך גם בין כל רקיע לרקיע. גם מרחקים עצומים כאלה הם סופיים.

Chagigah 13a:3 חגיגה י"ג א:ג

כמה שנותיו של אדם — שבעים שנה, שנאמר: "ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה". והלא מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן פיו כל רקיע ורקיע.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, א.

פסוקה 6

44 ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". אהבה זו היא הרצוא, יציאת מצרים הפנימית.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 בכל לבבך לצאת מן המצרים וגבולים

בהערותיו למאמר זה מפנה אור התורה במילים אלה למאמר בלקוטי תורה על ואתחנן.

הערת קה"ת

באוה"ת ויקרא-ג ע' תתסו מצייץ ע"ז: "(וע' בלק"ת פ' ואתחנן ד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת ושם פ"ב גבי וכשישים האדם אל לבו בחי' אחד זה בק"ש אזי יהי ואהבת בכל לבבך בבחי' יחידה שבנפש כו)".

פסוקה 7

46 לא ידעתי את ה'

פרעה משיב למשה: "מי הוא הוי' שאשמע בקולו? איני מכיר את הוי'".

אדמו"ר הזקן מפרש זאת כגלות הדעת של הוי'.

Exodus 5:2 שמות ה':ב'

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקוֹל לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעָתִי אֶת־
ה' וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

And Pharaoh said: 'Who is the L-RD, that I should hearken unto His voice to let Israel go? I know not the L-RD, and moreover I will not let Israel go

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ה, ב.

47 אני הוי' אליכם אשר הוצאתי

"אני הוי' אליך, שהוצאתיך מארץ מצרים". קריאת שמע מסתיימת בשם הוי', השם שהתגלה בציאת מצרים.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of
'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

48 תפלות אבות תקנום

רבי יוסי בן רבי חנינא אומר: "תפילות אבות תקנום": אברהם תיקן את תפילת הבוקר, יצחק את תפילת אחר הצהריים ויעקב את תפילת הערב.

Berakhot 26b:4-5 ברכות כ"ו ב:ד-ה'

איתמר, רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות אבות תקנום. רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום. תנא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא, ותנא כוותיה דרבי יהושע בן לוי. תנא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא: אברהם תקן תפלת שחרית, שנאמר: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם", ואין "עמידה" אלא תפלה, שנאמר: "ויצמד פינחס ויפלל".

It has been reported : R. Jose b. R. Hannina said : The Patriarchs instituted the Tefillot. R. Joshua b. Levi said: The Tefillot were instituted to correspond with the continual sacrifices. There is a teaching in agreement with both of them. There is a teaching in agreement with R. Jose b. R. Hannina: Abraham instituted the morning Tefillah; as it is said, "And Abraham got up early in the morning to the place where he had stood" (Gen. xix. 27) — "standing" means prayer; as it is ... said, "Then

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות כו, ב.

49 אהוי"ר ורחמנות

בהערות אור התורה למאמר זה מובאת הגהה במילים אלה, בעניין אהבה, יראה ורחמים.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקרא-ג ע' תתסו הגה"ה.

50 אברהם אוהבי

"זרע אברהם אוהבי". מידתו של אברהם היא אהבה.

Isaiah 41:8 ישעיהו מ"א:ח'

וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The
;seed of Abraham My friend

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מא, ח.

51 והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך". לאחר אהבת קריאת שמע באה התורה.

Deuteronomy 6:6 דברים ו':ו'

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְכֶּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be
;upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 ודברת בם

"ודיברת בם" — החובה לדבר בדברי תורה, שכאה בעקבות האהבה.

Deuteronomy 6:7 דברים ו':ז'

וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁכְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ
וּבְקוּמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and
shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when
thou walkest by the way, and when thou liest down, and
.when thou risest up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

53 ואספת דגנך

"ואספת דגנך, תירושך ויצהרך": הפסוק השנייה של קריאת שמע עוסקת בפרנסה.

Deuteronomy 11:14 דברים י"א:יד'

וְנָתַתִּי מִטֶּרֶם־אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסְפַּתְּ דָּגְנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהַרְךָ:

that I will give the rain of your land in its season, the former
rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn,
.and thy wine, and thine oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 תורתן קבע ומלאכתן עראי

הדורות הראשונים עשו את תורתם קבע ואת מלאכתם עראי, ושניהם התקיימו בידם; הדורות האחרונים עשו להפך, ולא התקיימו בידם לא זה ולא זה. באותו דף נידון גם הפסוק "ואספת דגנך".

Berakhot 35b:10 ברכות ל"ה ב:י'

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי, זו וזו נתקיימה בידן. דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי, זו וזו לא נתקיימה בידן.

Rabbah b. Bar Hannah stated that R. Johanan said in the name of R. Judah b. R. El'ai : Come and see that the later

sent me away empty. G-d hath seen mine affliction and the
'labour of my hands, and gave judgment yesternight

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
בראשית לא, מב.

פסוקה 11

59 ליעקב אשר פדה את אברהם

"כך אמר הוי' לבית יעקב, שפדה את אברהם". החסידות מפרשת זאת כך:
רחמיו של יעקב פדו את אהבתו של אברהם.

Isaiah 29:22 ישעיהו כ"ט:כ"ב

לְכֹן כִּהְיֶאֱמַר ה' אֱלֹהֵי־בֵית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אֲבֹרָהֶם לֹא־עָתָה יְבוֹשׁ
יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּנָיו יִחְזָרוּ:

Therefore thus saith the L-RD, who redeemed Abraham,
concerning the house of Jacob: Jacob shall not now be
ashamed, Neither shall his face now wax pale

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישעיהו כט, כב. עליך [במדבר] סדיה וארשת'ך ט, א. ובשה"ש רד"ה מה יפו
פעמ'ך מג, ב. ובתו"א רד"ה מחייב [חייב] אינש לבסומי [צה, ב]. ועליך בפי
חקת [סא, ג] רד"ה וזה הטהור ושם ד"ה או ישיר ישראל ספ"ב [סג, א]. וע"ע
סדיה הנך יפה רעיתי פ"ג [יד, א]. [כ]. וראה תניא פי לב, מה, ובהנעתק
בליקוט פירושים ומ"מ שם.

60 פסוקי רחמנות שבתפלה

שם מסביר אדמו"ר הזקן שחלק מפסוקי התפילה עוסקים באהבת ה' וחלקם
ביראתו, ומשניהם נולדים רחמים, בפסוקים כגון "והוא רחום" ו"ואתה הוי'
לא תכלא רחמיך". שלוש המידות הללו הן אברהם, יצחק ויעקב, והרחמים
הם מידתו של יעקב. זהו עניין "תפילות כנגד אבות תקנום", ומתוך כך
באים לביטול נעלה הרבה יותר בקריאת שמע.

הערת קה"ת
ראה לקו"ת פי תצא לה, א.

61 המלך המרומם . . ברחמים הרבים . . אבינו אב הרחמן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
ברכות ק"ש.

62 כי לא יראני האדם וחי

ה' אומר למשה: "כי לא יראני האדם וחי". חז"ל מפרשים שהראייה
מתרחשת בשעת המיתה.

Exodus 33:20 שמות ל"ג:כ

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי:

And He said: "Thou canst not see My face, for man shall not
'see Me and live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

generations are not like the former generations. The former
generations made their Torah their principal concern and
their work only occasional, and both flourished in their hand
; whereas the later generations made their work their princi-
pal concern and their Torah only occasional and neither
flourished in their hand

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת
ברכות לה, ב.

55 כי האדם עץ השדה

"כי האדם עץ השדה". אדמו"ר הזקן מושווה את האדם לעץ, שתכליתו היא
פירותיו.

Deuteronomy 20:19 דברים כ"י:ט

כִּי־תִצּוּר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא־תִשְׁחִית אֶת־
עֵצָה לְנֹדֶחַ עָלֶיהָ גֵּרֹן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה
לֵבָא מִפְּנֵיךְ בְּמִצּוּר:

When thou shalt besiege a city a long time, in making war
against it to take it, thou shalt not destroy the trees thereof
by wielding an axe against them; for thou mayest eat of
them, but thou shalt not cut them down; for is the tree of the
field man, that it should be besieged of thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
דברים כ, יט.

56 שהוא כמו אילן

באור התורה מופיעה אותה השוואה: "כמו שלאילן יש פירות ועלים, כך גם
לאדם".

הערת קה"ת
"כמו בעץ יש פרי ועלין כן באדם" — אוה"ת ויקרא א ע' קז.

57 מאי פרי מצות

בביאור פרשת העגלה הערופה שואל התלמוד מהם "פירות", ומסיק
שהכוונה למצוות. פירותיו של האדם הם המצוות שלו.

Sotah 46a:2 סוטה מ"ו א:ב

גַּמִּי וַיְהִי מוֹם פּוֹסֵל בְּעֶגְלָה מִקָּל וְחוֹמֶר: וְזֶה פֶּרֶה שְׂאִין הַשָּׁנִים פּוֹסְלוֹת
בָּהּ, מוֹם פּוֹסֵל בָּהּ, עֶגְלָה שְׂשָׁנִים פּוֹסְלוֹת בָּהּ — אֵינּוּ דִין שְׂיָהָא מוֹם
פּוֹסֵל בָּהּ! שְׂאִי הֵתָם דְּאָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם" — בָּהּ מוֹם פּוֹסֵל,
וְאֵין מוֹם פּוֹסֵל בְּעֶגְלָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
סוטה מו, א. ועליך בשה"ש [טז רע"א] רד"ה ולהבין ענין מדלג. [כ].

פסוקה 10

58 פחד יצחק

יעקב מדבר על "אלקי אברהם ופחד יצחק". מידתו של יצחק היא יראה.

Genesis 31:42 בראשית ל"א:מ"ב

לֹוֹלִי אֱלֹקִי אֲבִי אֱלֹקִי אֲבֹרָהֶם וּפְחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִי עָתָה יִרְקָם שְׁלֹחַתִּי
אֶת־עֲנִי וְאֶת־יָגִיעַ כְּפִי רָאָה אֱלֹקִים וַיּוֹכַח אִמִּי:

Except the G-d of my father, the G-d of Abraham, and the
Fear of Isaac, had been on my side, surely now hadst thou

And Pharaoh said: 'Who is the L-RD, that I should hearken unto His voice to let Israel go? I know not the L-RD, and moreover I will not let Israel go

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה

ה' מבטיח ליעקב: "ארד עמך למצרים, וגם אעלה אותך משם בוודאי".
ההבטחה נאמרה ליעקב, לנפש האלקית.

Genesis 46:4 בראשית מ"ו:ד

אֲנֹכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרָיִמָּה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם-עִלָּה וְיוֹסֵף יִשִּׁית יָדוֹ עַל-צִינֶיךָ:

I will go down with thee into Egypt; and I will also surely bring thee up again; and Joseph shall put his hand upon 'thine eyes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מו, ד.

69 יו"ד עקב

קה"ת מפנה למאמרים לראש השנה, שבהם נדרש יעקב כ"י עקב".

הערת קה"ת

ע' דרושים לר"ה לקמן סב, ריש א' וש"נ. ות"ל מצאתי הלי' הזהב בע"ח ש"ג (סדר אצ"י למהר"ח"ו) ספ"ב וזה"ל שהוא סוד [יסוד] יעקב כ"י עקב כי ה"י [הם] עשר ניצוצי אורה הניתנים בעקב כ"י עכלה"ט. [כ].

70 יעקב חבל נחלתו

"כי חלק הו"י עמו, יעקב חבל נחלתו". הנפש האלקית היא חלקו של ה' עצמו.

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט

כי חֵלֶק Havayah עֲמוֹ יַעֲקֹב חֵבֶל נַחְלָתוֹ:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, ט.

71 כי חלק ה' עמו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם.

72 וירא ישראל את ה' הגדולה

"וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה הו"י במצרים". רק "ישראל", הנפש האלקית, ראה זאת.

Exodus 14:31 שמות י"ד:ל"א

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-ה' הַגָּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת-ה'

וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוֹ:

And Israel saw the great work which the L-RD did upon the Egyptians, and the people feared the L-RD; and they believed in the L-RD, and in His servant Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יד, לא.

63 בחייהם אינם רואים

רבי דוסא דורש את הפסוק "כי לא יראני האדם וח"י": בחייהם אינם רואים, אך בשעת מיתתם הם רואים.

Bamidbar Rabbah 14:22 במדבר רבה י"ד:כ"ב

64 בחייהם אינם רואים אבל

הזוהר על ויחי מביא את אותו פסוק: בחייהם אינם זוכים לכך, ובמותם זוכים. קה"ת מונה זאת בין המקורות ללימוד זה.

Zohar I, 218b זח"א ר"ח, ב

הערת קה"ת

כלה רבתי ג. ספרא ויקרא פ"א. וכ"ה במדב"ר סופי"ד. ובליקוט ריש ר' [מז] תלא בו"קרא. וע' זח"א ר"ח, ב. [כ].

פסקה 12

65 בינה היינו להבין דבר מתוך דבר

כשהגמרא דורשת את רשימת האנשים שה' יסיר מירושלים, המובאת בישיעיהו, היא אומרת שהנבון, כלומר אדם המבין, הוא "מי שמבין דבר מתוך דבר".

Eruvin 100b עירובין ק"ב

Chagigah 14a:12 חגיגה י"ד א:י"ב

"יועץ" — שְׂיוּדָע לְעַבְר שְׁנִים וְלִקְבוּעַ חֲדָשִׁים. "וְחֶכֶם" — זֶה תִּלְמִיד הַמְּחֻכֵּם אֶת רִבּוּתוֹ. "חֲרָשִׁים" — בְּשָׁעָה שְׁפּוּתָהּ בְּדִבְרֵי תוֹרָה הַכֹּל נֶעֱשֶׂה בְּחֲרָשֵׁיו. "וְנִבּוֹן" — זֶה הַמֵּבִין דֶּבֶר מִתּוֹךְ דֶּבֶר. "לְחָשׁ" — זֶה שְׂרָאוּי לְמִסּוּר לֹו דִּבְרֵי תוֹרָה שְׁנִיתָנָה בְּלִחָשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Sanhedrin 93b:3 סנהדרין צ"ג ב:ג

וְאָמַר רַב יְהוֹדָה אָמַר רַב: כָּל הַפְּסוּק הָזֶה לֹא אָמְרוּ דּוֹאגְ אֱלָא בְּלִשׁוֹן הָרַע. "יִדַּע נִגּוֹן" — שְׂיוּדָע לִישָׁאֵל, "גְּבוּר" — שְׂיוּדָע לְהַשִּׁיב, "אִישׁ מְלַחְמָה" — שְׂיוּדָע לִישָׁא וְלִיתֵן בְּמִלְחָמָה שֶׁל תּוֹרָה, "אִישׁ תֹּאֲר" — שְׁמֵרָאָה פְּנִים בְּהִלָּה, "וְנִבּוֹן דֶּבֶר" — שְׁמֵבִין דֶּבֶר מִתּוֹךְ דֶּבֶר, "וְה' עֲמוֹ" — שְׁהִלָּכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עירובין ק, ב ובפירש"י שם. חגיגה יד, א. סנהדרין צג, ב.

66 בדי"ה — מה יפו פעמיך

שם מוסבר שההבחנות שכתפילה מביאה גם את הנפש השכלית, הקשורה לתאוות הנפש הבהמית, להסכים להיבלע באלקות: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ"; לימודו של כל יום עולה בתפילתו של אותו יום. כאשר גם הגוף מסכים למסירות נפש, כל השתלשלות העולמות עולה למקורה.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש מג, ב.

פסקה 13

67 לא ידעתי את הו"י

פרעה אומר: "אינני יודע את הו"י". הנפש האלקית נמצאת בגלות, במקום שבו אין מכירים את הו"י.

Exodus 5:2 שמות ה':ב

וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקוֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת-ה' וְגַם אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

73 ישראל עלה במחשבה

המדרש מונה את ישראל בין הדברים שעלו במחשבתו של ה' לפני שנברא העולם; שורשה של הנפש האלקית נמצא שם.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מגין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מגין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו' ישראל מגין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מגין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו' שמו של משיח מגין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש יגון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם,

...

In the beginning, G-d created" - six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר א, ה. עלי"ק ח' דברים מד, ד וש"נ. [כ].

74 ישראל לי ראש

קה"ת מפנה להלן לקטע זה בעניין ישראל כ"לי ראש".

הערת קה"ת

עלי"ק שלח מח, ב וש"נ. [כ].

פסקה 14

75 ע"פ אדם כי יקריב

קה"ת מציינת שהביאור שאליו מתייחס הטקסט מופיע לעיל, בלקוטי תורה על פרשת ויקרא.

הערת קה"ת

לעיל פ' ויקרא

76 אדם כי יקריב כו' תקריבו

"כאשר אדם מכס יקריב קרבן להו', מן בהמה, מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם." הטקסט מפנה להסברו על פסוק זה בעניין ביטול הנפש הבהמית.

Leviticus 1:2 ויקרא א:ב'

דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם:

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When any man of you bringeth an offering unto the L-RD, ye shall bring your offering of the cattle, even of the herd or of the flock.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 15

77 והניף את העומר

"והניף את העומר לפני ה' לרצונכם, ממחרת השבת יניפנו הכהן". כל ביטוי מוסבר בפסקאות הבאות.

Leviticus 23:11 ויקרא כ"ג:יא

והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן:

And he shall wave the sheaf before the L-RD, to be accepted for you; on the morrow after the sabbath the priest shall wave it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כג, יא.

78 העומר מן השעורים

הגמרא קובעת שקרבן העומר בא מן השעורים.

Menachot 84a:10-11 מנחות פ"ד א:י"א

מותיב רבה (ויקרא ב, יד) ואם תקריב מנחת בכורים במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן היא באה מן השעורים אתה אומר מן השעורים או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר (שמות ט, לא) אביב במצרים ונאמר (ויקרא ב, יד) אביב לדורות מה אביב האמור במצרים שעורים אף אביב האמור לדורות אינו בא אלא מן השעורים

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות פד, א.

79 פני ארי אל הימין

בחזונו של יחזקאל, לחיות יש פני אריה מימין ופני שור משמאל. אלה הן ה"חיות" העליונות של המרכבה.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א:י'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אלהימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתם ופני נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, י.

80 חיי בכלל בהמה

הגמרא מלמדת שחיה כלולה במונח בהמה. לכן גם האריה שייך לבהמה העליונה.

Bava Kamma 17b:3-4 בבא קמא י"ז ב:ג'-ד'

וטעמא מאי? אמר רב אשי: תנא שו דחיה, וקתני שו דבהמה. סלקא דעתך אמינא: "ושלח את בעירה" קתיב, בהמה - איז, חיה - לא; קא משמע לן דחיה בכלל בהמה. אי חכי, הא מבצי לקה למיתני ברישא! האי דאיתי לקה מדרשא - תביבא לקה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ק יז, ב.

81 עומד על שנים עשר בקר

ים של שלמה "עמד על שנים עשר בקר: שלושה פונים צפונה, שלושה מערבה, שלושה דרומה ושלושה מזרחה, והים עליהם מלמעלה".

I Kings 7:25 מלכים א' כ"ה

עמד על־שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל־אחריהם ביתה:

It stood upon twelve oxen, three looking toward the north, and three looking toward the west, and three looking toward the south, and three looking toward the east; and the sea was set upon them above, and all their hinder parts were inward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלכים-א ז, כה. [כ]. [ושם שני]. דברי הימים-ב ד, ד.

82 עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה

התיאור המקביל של הים בדברי הימים, באותן מילים שמצטט אדמו"ר הזקן: "עומד על שנים עשר בקר".

II Chronicles 4:4 דברי הימים ב' ד'

עומד על־שנים עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל־אחריהם ביתה:

It stood upon twelve oxen, three looking toward the north, and three looking toward the west, and three looking toward the south, and three looking toward the east; and the sea was set upon them above, and all their hinder parts were inward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 16

83 שעורה שעור ה'

בווהר על בלק, בדיון על עומר התנופה, נאמר שהשעורה היא בשיעור ה"א. אדמו"ר הזקן דורש את המילה "שעורה" כ"שיעור ה"א".

Zohar III, 188b זח"ג קפח, ב

הערת קה"ת

זח"ג קפח, ב.

84 יוצר משרתים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

85 בהמה רבה

תשובתו של ה' ליונה מסתיימת במילים "ובהמה רבה". כאן מצינו המילים מדרגה עליונה — "הבהמה הגדולה".

Jonah 4:11 יונה ד' י"א

ואני לא אחוס על־ניינה העיר הגדולה אשר ישבה הרבה משתים־עשרה רב־אדם אשר לא־יָדַע בְּיָדֵינוּ לְשַׁמְאֹל וּבִהְמָה רַבָּה:

and should not I have pity on Nineveh, that great city, wherein are more than sixscore thousand persons that cannot discern between their right hand and their left hand, and 'also much cattle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יונה ד, יא.

פסוק 17

86 ע"י עומר שעורה שעור ה'

הקטע שהטקסט מצטט: עומר התנופה מורם, ושעורה נמדדת במידת ה"א.

Zohar, Balak 6:67-78 ספר הוהר, בלק ו' ס"ז-ע"ח

The boy then took the text: "It shall be that when ye eat of the bread of the land, ye shall offer up an heave offering unto the L-rd" (Num. 15, 19). "This verse refers to the Omer of waving (tenufah). What is tenufah

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוק 18

87 יומם יצוה ה' חסדו

"ביום מצווה ה' את חסדו, ובלילה שירתו עמי". "יום" הוא בחינת חסד.

Psalms 42:9 תהלים מ"ב:ט'

יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי:

By day the L-RD will command His lovingkindness, and in the night His song shall be with me, even a prayer unto the G-d of my life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מב, ט.

פסוק 19

88 לרצונכם

"לרצונכם": הנפת העומר היא "לרצונכם", שאותה מפרש אדמו"ר הזקן כביטול הרצון שלכם.

Leviticus 23:11 ויקרא כ"ג:יא

והניף את־העמר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו חכהן:

And he shall wave the sheaf before the L-RD, to be accepted for you; on the morrow after the sabbath the priest shall wave it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 וספרתם לכם

"וספרתם לכם": להמשיך את האור למטה, "לכם".

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את־עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 להמשיך הארת המקיפים . . ממחרת השבת

אור התורה מביא את הקטע הזה ומסביר ש"ממחרת השבת" היא למעלה משבת, שהיא חכמה, המוחין של אבא, ולכן מקורה בעתיק; באמצעות האורות המקיפים הללו הכלי מזדכך, עד שהמקיף מלטש מבחורין מחצית מן הכלי.

הערת קה"ת

פסוקה 23

95 וספרתם לכם כו' שבע שבתות

"וספרתם לכם ... שבע שבתות תמימות". הספירה ממשיכה למטה את האורות המקיפים לפני מתן תורה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving;
seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 וכיון כו' ודף קפ"ג ע"א עד אפיק אורייתא

הזהר על תצוה, מדף קפ"ב ע"ב עד דף קפ"ג ע"א: באמצעות ספירת העומר, מתקדשים ישראל למטה, וביום החמישים, באמצעות אתערותא דלתתא, התורה יוצאת לאור בארבעים ותשעה פניה.

Zohar, Tetzaveh 6:55-7:64 ספר הזהר, תצוה ו'נ"ה-ז'ס"ד

97 מאכל שעורים שהוא מיכלא דבעירא

המילים כאן מצטטות את Sotah 14a:3-4. הקטע מופיע למטה.

Sotah 14a:3-4 סוטה י"ד א:ג-ד

ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: "אחרי ה' אלקיכם תלכו", וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר "כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא!" אלא, להלך אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא: מה הוא מלביש ערומים, דכתיב: "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם" — אף אתה תלביש ערומים. הקדוש ברוך הוא ביקר חולים, דכתיב: "וירא אלו ה' באלני ממרא" — אף אתה בקר חולים. הקדוש ברוך הוא ניהם אבלים, דכתיב: "ויהי ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Pesachim 3b:10-11 פסחים ג' ב:י-י"א

ההוא ארמא דהנה סליק ואכיל פסחים בירושלים. אמר: כתיב "כל בן נכר לא יאכל בו", "כל ערל לא יאכל בו", ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי. אמר לקה רבי יהודה בן בתירא: מי קא ספו לה מאליה? אמר לקה: לא. כי סלקת להתם אימא להו: ספו לי מאליה. כי סליק, אמר להו: מאליה ספו לי! אמרו לקה: אליה לגבוה סלקא.

There was a certain heathen who [under the guise of an Israelite] would come to Jerusalem every Passover and partake of the paschal lamb. Once he came before R. Juda b. Bathyra and said to him: "It is written in your Torah (Ex. 12:43) No stranger shall eat thereof, and again (Ex. 12:48) But no uncircumcised person shall eat thereof; nevertheless, I get to eat of the very best." "Have they given thee a piece of the fat of the tail?" remarked R. Juda b. Bathyra. ... "Nay," answered the heathen

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • En Jacob (Rabbi S.H. Glick) (Public Domain)

הערות קה"ת

ראה סוטה יד, א. פסחים ג, ב.

פסוקה 20

91 מיום הביאכם את עומר

"מיום הביאכם את עומר התנופה, שבע שבתות תמימות תהינה". הספירה מתחילה מהתנופה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving;
seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 21

92 ואהבת בכל לבבך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך". אהבה "בכל לבבך" עדיין מותירה את האדם האוהב; "בכל נפשך" היא ההתקשרות של המחשבה בתורה.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 ואשים דברי בפיר

"ואשים דברי בפיר". בלימוד התורה, דבריו של ה' עצמו נמצאים בפיו של האדם.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

ואשים דברי בפיר ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי-אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 ודברת כם

"ודברת כם": בתוך דברי ה' עצמם.

Deuteronomy 6:7 דברים ו':ז

ושננתם לנניד ודברת כם בשבתה בביתך בדרך ובשכרך ובקומך:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Torat Emet Sefer HaBahir (Public Domain); Pardes Rimmonim (Public Domain); Pesach Haggadah (Public Domain); A. Alexander 1787 (Public Domain); Beeri Edition, Koren, Jerusalem, 2019 (CC-BY-NC); Mechilta, translated by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Torat Emet (CC-BY-NC); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); En Jacob (Rabbi S.H. Glick) (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha)

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/3/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/3/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק